

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

František Slaměník – propagátor díla Komenského

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.**

**Vypracoval:
Jaromír Hlobil**

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma František Slaměník – propagátor díla Komenského zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Kostelci u Holešova dne 16.4.2012

Jaromír Hlobil

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Janě Hlobilové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Jaromír Hlobil

Obsah

Úvod.....	2
1. Školství Rakousko – Uherské monarchie ve 2.pol. 19. stol.....	3
1.1 Životopis Františka Slaměníka.....	5
1.2 Počátky získávání školních znalostí F. Slaměníka.....	7
1.2.1 Studia na piaristické koleji v Lipníku nad Bečvou.....	8
1.2.2 Studia v Olomouci.....	9
2. První učitelské místo v Kroměříži	9
2.1 Škola v Kojetíně	11
3. Získání učitelského místa v Přerově	14
3.1 Jubilejní fond.....	15
3.2 Založení muzea J.A. Komenského	16
3.3 Slaměník a bible	18
3.4 Redigování časopisu Komenský	18
3.5 Slaměníkovy příspěvky k objasnění životopisu Komenského	20
3.6 Společnost Komenského v Berlíně.....	21
3.7 Slaměník propagátor spisů Komenského	22
3.8 Závěr života	22
3.9 Další moravští učitelé a vlastenci	23
3.10 Přínos Františka Slaměníka a ostatních učitelů sociální pedagogice	26
4. Anketa.....	28
4.1 Metodika výzkumu.....	28
4.2 Hypotéza.....	28
4.3 Výsledky dotazníkového šetření	29
4.4 Interpretace k výsledkům ankety.....	40
Závěr.....	41
Resumé	43
Anotace	43
Seznam použité literatury.....	46
Seznam tabulek.....	54
Seznam grafů	55

Úvod

„Má-li člověk člověkem býti, něco uměti a rozuměti, učit se musí, protože my již na svět se rodíce, mysl s sebou jako prázdnou tabuli toliko přinášíme.“

Jan Amos Komenský

Tato bakalářská práce popisuje život a práci významného českého komeniologa Františka Slaměníka. Tento český vlastenec se po celý svůj život snažil informovat veřejnost a připomínat jí velkou osobnost českých dějin Jana Ámose Komenského. A to nejen jako učitele, ale především jako českého vlastence. Sám František Slaměník byl vynikajícím učitelem, jež se sám snažil praktikovat zásady „moderní“ pedagogiky po vzoru Komenského.

František Slaměník působil hlavně ve druhé polovině 19. století, která se vyznačovala velkými politicko-kulturními změnami. V tomto období docházelo k vyšší koncentraci obyvatel do měst, v zemědělství probíhala mechanizace, začaly se používat umělá hnojiva. Po pádu Bachova absolutismu se nejen v české literatuře zesiluje vliv vlastenectví, rozvíjí se hudební život. Město Přerov, kde Slaměník působil jako ředitel měšťanské školy, se stalo významným železničním uzlem a tím přirozeně i centrem průmyslu.

V této době působil uznávaný komeniolog František Slaměník. Jeho životním vzorem byl Jan Ámos Komenský, významná osobnost českých dějin, které věnoval veškerý svůj volný čas, nešetřil vlastními prostředky, aby Čechům připomenul, že právě Komenský byl hlavním českým buditelem. Svou vášeň pro Komenského neprosazoval pouze na domácí půdě, ale i v zahraničí. Byl členem německé Společnosti Komenského, ve které prosazoval jednotu a spolupráci všech evropských národů. Ve své době byl uznávanou autoritou.

Cílem bakalářské práce je popsat práci a místa působení Františka Slaměníka, jež se celý svůj život opíral o myšlenky Komenského. Práce také popisuje, jak se dařilo jeho dílo a myšlenky ve 2. polovině 19. století, kdy probíhaly velké změny ve školském zákoně, propagovat.

1. Školství Rakousko – Uherské monarchie ve 2.pol. 19. stol.

Za vlády Marie Terezie byl v roce 1774 vydán takzvaný Všeobecný školní řád, který zaváděl povinnou školní docházku pro děti ve věku 6-12 let. V systému školství se změnil stávající, poměrně neúnosný, systém osobní výuky. Autor reformy Ignác Felbige zavádí hromadnou výuku a pro tyto účely vydává Methodní knihu, jenž je všeobecným návodem jak má tato hromadná výuka probíhat. Je zajímavé, že kniha využívá vyučovacích metod J. A. Komenského (např. učení se od známého k neznámému, od jednoduchého ke složitému) přesto, že Komenský byl za dob Habsburské monarchie pro svou snahu rozšířit vzdělávání nepohodlný a i zakázaný.

Školy pro žáky 6-12 let, byly rozděleny dle místa působení takto:

Na vesnicích byla „triviální škola“, ve které se vyučovalo především čtení, psaní a počty. Tato trivía umožňovala i úlevy ve školní docházce. Ve městech byly „hlavní školy“, kde se navíc vyučovala němčina, latina, rýsování, administrativa, hospodaření a průmysl. V zemských městech byly „normální školy“, které měly 6 tříd a probíhala zde rozšířená výuka.

Starší studenti (13-17 let) následně mohli pokračovat ve studiu na „gymnaziích“, která byla tříletá gramatická, nebo dvouletá humanitní. Od 18 let do zhruba 22 let se studovala buď univerzitní studia anebo filozofická studia. Dále existovala dvouletá „preparanda“, což byly přípravné kurzy pro učitele.

Dle nařízení měla výuka probíhat v německém jazyce. Praxe ovšem byla taková, že výuka probíhala v češtině dokonce i v hlavních školách. Často se i na preparandech vyučovalo česky. Volba vyučovacího jazyka z valné většiny záležela na složení obyvatelstva v daném městě a na požadavcích rodičů. Dobrá znalost němčiny ale dětem zaručovala lepší společenské postavení.¹

Po nastolení Bachova absolutismu po revolučním roku 1848 nastaly snahy o omezení českého vlivu ve společnosti, což mělo za následek i zpomalení procesu sdružování učitelů. V roce 1855 byl uzavřen takzvaný „konkordát“ – smlouva mezi Svatým stolcem a státem o tom, že školství na úrovni nižších i vyšších škol bude spadat pod dozor církve.

---

¹ <http://www.svornost.com/2011/12/6-prosince-marie-terezie-vydala-vseobecnny-skolni-rad-ktery-vedl-k-zavedeni-povinne-skolni-dochazky-1774/>

Další změna v systému školství nastala v roce 1867, kdy došlo ke změně ústavy. Byl zrušen konkordát - vedení všeho školství spadá pod stát a nikoliv pod církve. Dozor nad nižšími školami přebírají od farářů nově zřízené místní školní rady. Kontrolní funkci vikářů nahrazují okresní školní rady a funkci biskupských konsistoří zemské školní rady.

Říšský zákon školní, nebo také „Hasnerův zákon“ jak se mu říkalo (pojmenovaný podle tehdejšího ministra vyučování Leopolda von Hasnera) obsahoval několik zásadních bodů. Uvádím některé z nich:

1. rozděloval školy na: elementární školy nižšího stupně (6-12 let) a na elementární školy vyššího stupně (12-14 let). Elementární školy vyššího stupně se dělily na měšťanské školy a na vyšší obecné školy. Následovaly pokračovací a odborné školy pro žáky ve věku 14-19 let. Po ukončení pokračovací školy mohli žáci studovat univerzitu, která byla od 19- 22 let. Po ukončení studia na elementární škole nižšího stupně bylo možné pokračovat buď na gymnáziu (12-19 let) a dále pak na univerzitě, nebo na reálce (12-18 let), anebo na lyceu (12-17 let).

Grafické znázornění školního systému je přílohou č.2 této práce.

2. byla zavedena povinná osmiletá školní docházka jak pro chlapce, tak i pro děvčata. „trivia“ byla rozšířena ze čtení, psaní a počítání o předměty jako je přírodopis, zeměpis, dějepis, měřičství, tělocvik a jiná. Náboženství však i nadále patří k hlavním vyučovacím předmětům.

3. pro učitele byla výuka rozšířena z původního dvouletého preparanda, na čtyřleté studium na učitelských ústavech, jež připravovaly učitele pro městské i venkovské školy.

4. zákon ukládal jednou za tři roky svolávat zemské učitelské konference. Vyučovat směly i ženy, ale pouze po dobu, kdy byly svobodné. Jako vdané již vyučovat nesměly.

Tyto změny se samozřejmě nelíbily ani církvi, ani šlechtě. Dovolali se změn a v roce 1883 byl školský zákon novelizován. Venkovským dětem byly povoleny úlevy ve školní docházce (od dubna do listopadu) a vyučování bylo pouze polodenní, čímž došlo ke snížení úrovně jejich vzdělání. Účelem těchto změn bylo využívání levné dětské pracovní síly, která byla na venkově nepostradatelná. Počet dětí na jednoho učitele ve třídě stoupl z 80 dětí

na 100. I přes tyto úpravy vznášela církev i šlechta protesty a požadovaly navrácení svého vlivu na školství do takového stavu, jako to bylo za konkordátu.²

V tomto složitém období vyžadovalo prosazení každé pokrokové myšlenky dvojnásobné úsilí. František Slaměník prokazoval značnou odvahu, vůli a obrovskou dávku vlastenectví, aby se v tomto nelehkém prostředí etabloval.

V roce 1918 se konal první sjezd Československého učitelstva. Zde byl přítomen i T.G.Masaryk. Hlavní myšlenkou tohoto sjezdu bylo, aby se škola stala humanistickou a demokratickou. Ve školství byly prováděny reformy i nadále, ale základní struktura a dělení škol se drželo v duchu Rakouska - Uherska.

1.1 Životopis Františka Slaměníka

František Slaměník se narodil 4.10.1845 v Radslavicích, v okrese Přerov. Narodil se do vážené rodiny. Dědeček z matčiny strany byl v Radslavicích starostou. Vlastnil statek a pole. Jeho tatínek – Jan Slaměník, byl sedlář a písmák, který byl původem z Oseka nad Bečvou. V Radslavicích trávil Slaměník celé své dětství. Velice přilnul k prarodičům o kterých se velmi pěkně zmiňuje ve své knize „Vzpomínky starého učitele“. Knihy byly v jejich rodině velmi ctěny a byly děděny z generace na generaci. František si již v mládí čítával knihy Jana Ámose Komenského. Díky dobrému finančnímu zázemí mu bylo umožněno studovat nejprve v Radslavicích, dále pak v Lipníku nad Bečvou v piaristické škole. Dále pokračoval ve studiích v Olomouci, kde absolvoval dvouleté učitelské studium na učitelském ústavu. Na všech školách dosahoval vynikajících studijních výsledků.

---

²Vališová, A., Kasíková, H. a kolektiv. *Pedagogika pro učitele - Školský systém v českých zemích.*

Obrázek 1 Rodný dům Františka Slaměníka v Radslavicích, ulice Slaměníkova č. 32³

Do svého prvního zaměstnání Slaměník nastoupil v roce 1863 v Kroměříži, na ultravistické čtyřtřídní dívčí škole, kde pracoval 10 let. Mimo školu byl velmi aktivní, byl členem několika spolků. Doplňoval si vzdělání, naučil se francouzsky, latinsky, anglicky. V roce 1872 úspěšně složil doplňovací zkoušku pro výuku na měšťanských školách. Po této zkoušce přestoupil na novou dívčí německou měšťanskou školu. V roce 1873 si podal přihlášku na získání místa nadučitele v Kojetíně na rozšířené pětitřídní národní škole. Tam se také přestěhoval. Zde si dal za úkol zaostalou školu zmodernizovat, což se mu po mnohých obtížích povedlo.

V roce 1875 se František Slaměník oženil. Vzal si Františku Lorencovou, dceru mlynáře z Brodku u Prostějova. O rok později se jim narodil první syn. Slaměník měl celkem sedm dětí, ale dospělosti se dožili jen 4 synové a z toho jeden zemřel ve věku 25 let. Ostatní tři synové vystudovali vysoké školy, právnickou, bohosloveckou a medicínu.

V roce 1884 přestoupil Slaměník do Přerova. Stal se prozatímním správcem na české měšťanské škole. Významným počinem, který v Přerově učinil, bylo založení muzea Jana Ámose Komenského, do jehož sbírek přispěl významnou měrou. V Přerově zůstal až do své smrti. Dne 2. července 1919 zde umírá na dnu.

---

³ Hlobil, J. - Vlastní archiv

Obrázek 2 František Slaměník ⁴

1.2 Počátky získávání školních znalostí F. Slaměníka

V Radslavicích strávil František téměř celé své dětství. Tatínek mu platil hodiny němčiny u pana Koblíhy, místního pokrokového učitele. Ten mu mimo němčinu vštěpoval základy vlastenectví, na něž se v jejich rodině velmi dbalo. Českobratrská literatura se v rodině dědila z generace na generaci. Jednalo se o vzácné tisky ze 16. a 17. stol., jako například Orbis pictus, Janua linguarum reserata (Brána jazyků otevřená) od Komenského, staré bible a podobně. A zřejmě zde se zrodila jeho láska ke Komenskému.

V době Slaměníkova dětství plnila ústní lidová slovesnost významnou úlohu. O dlouhých zimních večerech se zpívaly písně, vyprávěly se příběhy a pohádky. Zvláště Slaměníkův otec v nich vynikal a jeho syn František tento talent dobrého vypravěče podědil.

„Pohádky jeho zapamatoval jsem si záhy, a stalo se nejednou, že mne – hošíka šestiletého – sousedé posadili za stůl, abych vykládal já. Napodobil jsem ovšem řeč otcovu i s jeho gesty, což bývalo příčinou nehorázného smíchu mých posluchačů.“ ⁵

---

⁴ Muzeum Komenského v Přerově František Slaměník

⁵ F. Slaměník – Vzpomínky starého učitele. s. 13.

Další velmi významnou osobou v očích Slaměníka byl jeho učitel František Kobliha. Ve své autobiografické knize „Vzpomínky starého učitele“ mu věnuje mnoho hezkých vzpomínek. Popisuje ho jako velmi pracovitého a skromného člověka, jež svou práci, a to nejen učitelskou, vykonával velmi poctivě a s láskou. Kobliha učil své žáky nejen základním počtům, psaní a čtení, ale nad rámec výuky i zeměpisu. Slaměníkovi navíc dával soukromé hodiny němčiny, aby byl připraven na další studia.

Obrázek 3 Základní škola a Slaměníkova mateřská škola v Radslavicích⁶

1.2.1 Studia na piaristické koleji v Lipníku nad Bečvou

Základy němčiny které měl, mu pomohly při dalším studiu, které začal v Lipníku nad Bečvou. Nastoupil na hlavní školu řádu piaristů, na které dříve studoval například Gregor Johann Mendel. Nutno poznamenat, že se tehdy vyučovalo v němčině a i zde měl Slaměník štěstí na dobré učitele. Byl dobrým studentem a po vylepšení své němčiny patřil mezi premianty třídy, která měla osmdesát studentů.

---

⁶ Hlobil, J. - Vlastní archiv

1.2.2 Studia v Olomouci

Jako jeden z nejlepších studentů pokračoval dál ve studiích v Olomouci na dvouletém německém učitelském kurzu. Studoval u vynikajícího pedagoga a vlastence Schmieda, který ve svých studentech podněcoval národnostní cítění. I zde patřil mezi nejlepší studenty. Závěrečné zkoušky složil v roce 1863. Jeho aprobace byla učitel pro školy hlavní s vyučovacím jazykem českým i německým.

2. První učitelské místo v Kroměříži

Prvním Slaměnkovým působištěm byla nově zřízená dívčí farní hlavní škola v Kroměříži, kde byl jmenován podučitelem. Škola byla otevřena 1. listopadu roku 1863. Dívčí škola vznikla za účelem výuky německého jazyka a to i chudých dívek. Výuka probíhala v prvním vyučovacím roce v češtině a dále pak němčiny přibývalo. Od 3. třídy probíhá výuka výhradně německy. Celá škola měla 500 žákyň, které byly rozděleny do tří tříd. Jak Slaměnk popisuje ve své knize Vzpomínky starého učitele, nebylo v jeho silách plynně vyučovat v němčině. Přesto se o to snažil ze všech sil. Také přemíra germanizace mu nebyla po vůli. Nejprve vysvětlil látku v češtině a následně ji probíral v němčině, tak alespoň částečně zajistil osvojování němčiny. Opět je třeba připomenout, že šestiletých dívek bylo ve třídě přes sto! Mnohdy se stávalo, že žákyně ročník opakovaly. Ve vyšších ročnících se počet žaček snížil a pro učitele byla práce snazší. Poté, co Slaměnk získal více praxe, bylo mu umožněno vyučovat ve vyšších ročnících. Na škole učil Slaměnk 10 let.

Jako učitel se snažil být vždy co nejpečlivější a aplikoval veškeré nabyté pedagogické vědomosti. Nesetkal se však vždy s úspěchem a brzy si začali rodiče stěžovat: „Starostliví tatínkové a maminky interpelovali mne proč neučím hned ve slabikáři. Nač prý jej dětem koupili? Proto prý děti svých do škol neposílají, aby tam místo učení mařily čas všelijakým zbytečným povídáním, co je vpravo, vlevo, nahoře nebo dole.“⁷ Jelikož třída měla mnoho malých dětí, byla výuka nadmíru obtížná a proto přistupoval i k tělesným trestům, jež byly povoleny. Ale i to se v tehdejší době setkalo s kritikou. Od jednoho rodiče dostal tuto výtku: „...řádný učitel se z něho nikdy nestane, bude-li maličkým vštěpovati učení rákoskou...“⁸

⁷ F. Slaměnk – Vzpomínky starého učitele. s. 115.

⁸ F. Slaměnk – Vzpomínky starého učitele. s. 116.

Za svého působení v Kroměříži byl velmi aktivní i mimo školu. Dával soukromé kondice v „dobrých“ rodinách. Zpíval v souboru „Moravan“, se kterým vystoupil na svatojánských slavnostech v Praze roku 1864. Byl členem „Sokola“, hrál v divadelním souboru. Účastnil se besed čtenářského kroužku v Občanské Besedě.

Slaměník si sám dál doplňoval vzdělání. Vzdělával se v dějepise, učil se francouzsky, latinsky a anglicky. Podílel se na vydávání českého překladu německého časopisu „Die freie Gemeinde“. Překládal německé články, korigoval sazbu a prováděl korektury. To byla výborná příprava pro jeho pozdější činnost pro časopis Komenský.

V roce 1872 udělal v Olomouci zkoušky pro způsobilost výuky v měšťanských školách obor čeština – zeměpis – dějepis.

Po vzoru Jana Ámose, ale vlastně všech českých bratří propagoval myšlenku, že aby mohl učitel učit, měl by hlavně poznávat a cestovat. Poznání a zkušenosti z cest pak předávat dále svým studentům. První cestu do zahraničí se mu podařilo realizovat, když se zúčastnil sjezdu učitelů v Rakousku. Tento pobyt v zahraničí si prodloužil o několik dní a navštívil také Itálii. Pobyt v zahraničí byl velmi uchvácen a cestování se mu stalo jeho dalším koníčkem. Při svých cestách často pátral a nakupoval vzácné památky nejen po Komenském, ale i jiných významných českých vlastencích.

Cestování, ale i samotné živobytí, bylo pro učitele jako státního zaměstnance velmi nákladné. Učitelský plat byl opravdu velmi malý a nedosahoval ani tehdejšího životního minima. Proto si přivydělával jako soukromý učitel. Dával soukromé hodiny buďto češtiny, nebo němčiny. Časem si získal takovou pověst, že mnohé žadatele o doučování musel s lítostí odmítat. Jedinou výhodou učitele, jako státního zaměstnance, bylo osvobození od vojenské služby, jež byla tehdy povinná.

Slaměník v té době musel platit téměř čtvrtinu svého platu za pokojík své bytné, proto rád přijal nabídku pana Jana Fialy, který mladému učiteli nabídl bezplatné ubytování na místní faře, kde Slaměník pobýval až do odchodu na své další působiště v Kojetíně.

2.1 Škola v Kojetíně

V roce 1873 přestoupil do Kojetína. Nastoupil na místo nadučitele, na rozšířené pětitřídní české národní škole. V roce 1875 byl jmenován správcem této školy.

Rozdíl mezi Kojetínem a Kroměříží byl poměrně zřetelný už na první pohled. Kojetín je nejen menší město, ale i úroveň života zde byla nižší. Společenský život, bydlení, oblékání, to vše bylo o úroveň níž. Také škola do níž nastoupil byla zaostalá. Práci Slaměnkovi navíc přidělovala i nevdle místních radních a i některých občanů.

Školní budova, bývalý hostinec, nebyla pro vyučování příliš vhodná. Ve třídě se tísnilo na sto žáků. Vybavení třídy pomůckami bylo mizerné. Místní navíc do vybavení a školy jako takové nechtěli vůbec investovat. Viděli v tom pouze další finanční zátěž.

Slaměnk tedy neměl vůbec lehkou pozici. Přesto se nevzdával. Nejprve se rozhodl k zasazení se o povinnou osmiletou školní docházku (bylo zvykem posílat děti do školy jen do 12let). Po úporném přesvědčování rodičů zůstalo ve škole 70 dětí a byla proto zřízena pátá a později i šestá třída. Dále bojoval s počtem učitelů. Byly chvíle, kdy na čtyři třídy byli pouze tři učitelé. Zavedením povinné osmileté školní docházky a šestitřídní školy byla škola v Kojetíně jednou z prvních na Moravě, kde se takto vyučovalo (přijaté školské zákony se jen obtížně uváděly do praxe). Slaměnk byl v Kojetíně považován za „umíněného novátora“, který má své vrtochy a prosazuje zbytečnosti. Ve „Slaměnkově škole“ se například zvonilo na začátku i na konci hodiny, děti dostávaly domácí úlohy a nejen to. Na druhou stranu novátorství ve školství přinášelo své ovoce a za Slaměnika hovořily jeho pedagogické výsledky. Po půl roce jeho působení v Kojetíně vyjádřil školní inspektor Bělohávek údiv nad znalostmi žáků a pilností učitelů, což bylo jednoznačně zásluhou Slaměnika.. Také žáci byli ve škole spokojenější a ukázněnější, aniž bylo nutno praktikovat tělesné tresty.

Dalším moderním počinem bylo propagování smíšených dívčích a chlapeckých tříd. Společnou výuku srovnával s výchovou v rodině, kde jsou sourozenci také vychováni spolu a obě pohlaví se vzájemně doplňují. Hlavní výhody společné výuky viděl především v těchto bodech:

1. Protože jsou dívky pilnější, pořádnější a čistotnější, jdou chlapcům dobrým příkladem.
2. Dívčí upovídanost je menší v přítomnosti chlapců.
3. Chlapeckou rozpustilost a surovost zmírňuje dívčí jemnost, jež má na chlapce dobrý vliv.
4. Dívky jsou lepší v učení nazpaměť a chlapci mají zase lepší úsudek, zvláště v matematice.

Poté, co si škola výrazně zlepšila reputaci, zlepšila se i její finanční situace. Slaměník postupně vybavoval školu moderními učebními pomůckami a knihami. Vybudoval „tělocvičiště“ s moderním sportovním náradím, jež bylo první svého druhu na Hané a stalo se vzorem pro ostatní školy na Moravě.

Jeho kojetínská škola se stala vyhlášenou. Studenti, kteří ji absolvovali, byli velmi dobře hodnoceni a byli velmi úspěšnými studenty i na např. Slovanském gymnáziu v Olomouci. Škola byla nyní v situaci, kdy si své učitele mohla vybírat. Slaměník jako ředitel školy dbal při výběru svých kolegů hlavně na to, aby byl učitel kvalitní jako člověk a měl dobré a soucitné srdce. Také kolegiálnost, oboustranná úcta a respektování byly znaky vzájemné spolupráce jeho kolegů. Nad své nadřízené se zásadně nepovyšoval. Na téma udržení dobrého učitelského kolektivu měl přednášku na učitelském sjezdu v roce 1881.

Také v době působení v Kojetíně Slaměník cestuje. Zúčastnil se šestinedělního hospodářského – zahradnického kurzu v Mudlingu, nedaleko Vídně. Toto školení však musí přerušit, aby z pověření „Spolku moravských učitelů“ 23. srpna 1874 pronesl v Přerově slavnostní řeč při odhalení pomníku Jana Ámose Komenského. Byla to velmi významná společenská a hlavně vlastenecká událost. Oslava trvala tři dny a zúčastnily se jí i přes vládní zákaz desítky významných českých učitelů (J. A. Komenský byl v té době stále nepřítelem nejen panujícího rodu Habsburků a rovněž i církve římsko-katolické).

Autorem pomníku Jana Ámose Komenského byl sochař Tomáš Seidan. Byla to první socha Komenského na Moravě. Zvláštností této sochy je i její osud. Původně stála na Horním náměstí v Přerově. Přemístěna byla v roce 1891 poté, co k této soše začali chodit a modlit se lidé, kteří přicházeli v době konání trhů, jež na Horním náměstí tehdy pravidelně probíhaly. Socha byla později prohlášena Národní kulturní památkou.

Obrázek 4 Pomník J.A.Komenského v Přerově⁹

Slaměník podnikl ještě další významnou cestu a to poté, co se v roce 1875 oženil s dcerou mlynáře z Brodku u Prostějova Františkou Lorencovou. Na svatební cestě navštívili Vídeň, Štýrský Hradec, Terst, Benátky, Padovu, Bolognu, Pisu, Florencii, Řím, Neapol, Janov a další italská a rakouská města. O rok později se jim narodil první syn.

Slaměník byl velmi aktivní a populární také ve „Spolku moravských učitelů v Olomouci“. Na každou schůzi měl připraven proslov. Později - v roce 1882 - Slaměník dosáhl toho, že se „Spolek moravských učitelů v Olomouci“ přetransformoval na „Ústřední spolek jednot učitelů na Moravě“ a sám se stal jeho předsedou. Jeho usilovnou činností bylo dosaženo sjednocení všech učitelů na Moravě. V roce 1883 byl v Brně na jeho popud svolán sjezd učitelů všech kategorií – škol národních, středních i vysokých. Sjezdu se tehdy zúčastnilo 1200 učitelů, profesorů a kněží.

Jeho aktivity v Kojetíně vyvrcholily, když založil „Nedělní pokračovací školu“, ze které se v roce 1886 stala „Živnostenská pokračovací škola“.

---

⁹ Hlobil, J. – Vlastní archiv

3. Získání učitelského místa v Přerově

Jeho aktivit si všiml Jakub Škoda, ředitel přerovských středních škol a nabídl mu místo „prozatímního správce“ na nově zřizované přerovské měšťanské škole. Slaměník tuto nabídku s nadšením přijal. Obecní zastupitelstvo, místní školní rada i okresní školní rada, s nástupem Slaměníka souhlasili. Proto zemská školní rada neměla proti Slaměníkovi námitek i přesto, že už dříve vydala nařízení, že toto místo nesmí být obsazeno žádným „prononsovaným českým agitátorem“. A tak se stal Přerov Slaměníkovým dalším a zároveň posledním působištěm. Do školy nastoupil v září 1884.

Město Přerov Slaměníkovi velice imponovalo, vždyť zde působili velikáni jako Jan Blahoslav, Karel starší ze Žerotína a Jan Ámos Komenský. Díky těmto osobnostem byl Přerov považován za jedno z národnostně nejuvědomělejších moravských měst. A Slaměník v jejich národnostním duchu s nadšením pokračoval.

Přílohou č.3 této práce je kopie vysvědčení, jež jako ředitel měšťanských škol v Přerově signoval František Slaměník.

Dnes je na budově Vysoké školy logistiky, na ulici Palacká č. 25, umístěna pamětní deska s reliéfem portrétu Františka Slaměníka. Na památku Slaměníka je také v Přerově pojmenována jedna z ulic.

Obrázek 5 Pamětní deska umístěna na budově dnešní Vysoké školy logistiky v Přerově.¹⁰

Jeho kolega, učitel pan Eduard Beníšek, vzpomíná na svého ředitele a kolegu takto: „Před svými hodinami dohlížel na žáky tak, že je nenechával samy ve třídě ani na chvíli. Postavil se na podium a třídu pozoroval. Žáci museli seděti na místech, opakovati si nebo jen tlumeně hovořiti. A k takovému dozírání vedl i nás... Při třídění prospěchu se často zastával žáků a dovedl mírným vysvětlením zlepšiti nižší známku a i zachrániti liknavce před propadnutím.“¹¹

3.1 Jubilejní fond

František Slaměník měl velmi silné sociální cítění a proto především jeho zásluhou byl roku 1888 zřízen nadační fond, zejména pro sirotky a vdovy po učitelích. Nazýval se „Jubilejní fond“. Od roku 1918 byl fond přejmenován na „Slaměníkův“.

¹⁰ Hlobil, J.- Vlastní archív.

¹¹ Beníšek E.: Vzpomínky věčně živé. s. 30-32

Vybírat finance na takovýto nadační fond bylo nesmírně složité. Sám Slaměník byl v podstatě jeho hlavním donátorem. Jako první věnoval 10 zlatých. Pro srovnání, ostatní příspěvky učitelů, nebo kněžích činily po 1 zlatých.

„... groš ke groši, šesták k šestáku, desátníkové sbírky při schůzích a sjezdech sbíraly se a střádaly se od lidí chudých a nebylo jediného čísla „Komenského“, aby Slaměník nebyl volal, napomínal a prosil, by se otvíraly štedré ruce ku podpoře vdov a sirotků...“¹²

3.2 Založení muzea J.A. Komenského

František Slaměník byl sběratelem památek, jež měly vztah nejen ke Komenskému, ale i k ostatním vlastencům a členům Jednoty bratrské. Za svůj život dokázal nashromáždit veliké množství nesmírně vzácných dokumentů, které se vztahovaly nejen přímo ke Komenskému. Proto iniciování a samotné založení muzea Jana Ámose Komenského je přirozeným vyústěním jeho aktivit, jež byly téměř výhradně v jeho režii.

Muzeum bylo oficiálně založeno v roce 1888 v Přerově. Slaměník o tomto aktu hovoří následovně: „Téhož roku vzniklo rovněž z popudu předsedova při Ústředním spolku“ ‘Museum Komenského’, z něhož jednou státi se má instituce podobná, jakou jest Comenius – Stiftung v Lipsku.“¹³

---

¹² Muzeum Komenského v Přerově František Slaměník s. 11

¹³ Němečková, J. Učitel František Slaměník. s. 27

Obrázek 6 Muzeum Komenského v Přerově.¹⁴

Původně bylo muzeum umístěno v budově školy na Palackého ulici v prostorách knihovny, kde se shromažďovaly první exponáty, protože nebyly pro muzeum prostory. Není s podivem, že provoz založeného muzea hradil z vlastních zdrojů. O vystavovaných exponátech a přírůstcích informoval v „Lidových novinách“ a v „Přerovském Obzoru“, kam pravidelně přispíval.

Když se v roce 1892 připravovala veliká oslava k výročí 300 let od narození Komenského, pátralo se při této příležitosti po relikviích Komenského. Mnoho z nich již zachránil právě František Slaměník. Proto se dnešní muzeum pyšní vzácnými exponáty, jež se vztahují ke Komenskému.

Dnes se mezi nejvzácnější sbírkové předměty řadí rukopisy dvou dopisů Jana Ámose Komenského z 60.let 17. stol., Kniha zapisování smluv svatebních města Přerova se svatební smlouvou Jana Ámose Komenského.

---

¹⁴ Hlobil, J.-Vlastní archív.

3.3 Slaměník a bible

Mimo památek po Komenském a jiných členech církve Českobratrské sbíral Slaměník i staré bible, jež se dochovaly v jeho pozůstalosti. Je autorem knihy „Staré tisky českých biblí“, ve které představuje čtenářům známé i méně známé bible a populární formou se snaží popsat jejich historii. Ve své závěti svou sbírku věnuje Ústřednímu spolku jednot učitelských na Moravě.

3.4 Redigování časopisu Komenský

Časopis Komenský vznikl v roce 1873 a jeho zakladatelem byl profesor Jan Havelka. Vycházel převážně na Moravě, v Olomouci. Určitou dobu vycházel i v Praze, ale protože měl nízkou prodejnost, po krátké době se opět vrátil do Olomouce. Časopis vycházel každý týden a obsahoval 32 stran.

Slaměník se stal šéfredaktorem časopisu Komenský asi v polovině roku 1880 (od čísla 26) a v jeho vedení byl 20 let. Vedení převzal od středoškolských profesorů, kteří v roce 1873 časopis zakládali. Jejich původním záměrem bylo povznést vzdělanost a národnostní cítění českých učitelů na Moravě. Hlavním záměrem časopisu pak bylo usilovat o čistotu českého jazyka, který byl vlivem němčiny poškozován.

František Slaměník se prostřednictvím časopisu Komenský zastával „české věci“, psal zde články o všech věcech, které se dané problematiky týkaly. Jednou z velmi důležitých byl například v roce 1888 návrh 30 poslanců říšské rady v čele s knížetem Lichtensteinem a Lienbacherem, kteří podali návrh na reformu školského zákona.

V návrhu bylo nejvíce pozornosti věnováno zkrácení školní docházky na šest let místo osmi, zjednodušení učiva na nejmenší možnou míru, v návrhu se také jednalo o stanovení vyučovacích předmětů, kdy se mělo vyučovat náboženství, čtení, psaní, počítání, mluvnice a nauka o slohu a o řadu dalších, pro českou učitelskou obec nepřijatelných návrhů.

3.2.1888 Slaměník otiskl v časopise Komenský znění celého návrhu novely a jednotlivé paragrafy patřičně okomentoval. Dále sám Slaměník získal 5 000 podpisů na 207

peticích, které potom osobně ve Vídni předal poslanci Emanuelu Englovi. Petici na podporu svých zájmů ovšem shromažďovala i protistrana, ale jelikož Slaměník prokázal podvody s podpisy v petici z Lichtensteinovy strany, ten byl povolán k císaři a na jeho žádost návrh novely stáhl. Novela školského zákona byla poté po složitých jednání přijata v roce 1883.

Slaměník se po celou dobu svého působení v časopisu Komenský snažil o prosazování „české věci“ ve školství, svými články významně přispěl ke sjednocení učitelstva, osvětě a prezentování názorů na výuku a všech s tím spojených záležitostí.

Slaměník se stal hlavním přispívatelem časopisu a velmi často se odkazoval ve svých člancích na Komenského, zvláště pak na jeho dílo, týkající se církve Českobratrské. Redigování časopisu bylo jeho vedlejší činností a často mu věnoval veškerý svůj volný čas. V redakci trávil i 6 hodin denně. Sám Slaměník si posteskl: „Kolik bych za dobu, kterou zabralo řízení Komenského, mohl již míti spisů vlastních!“¹⁵

V letech častých politických změn časopis stenografoval záznamy z jednání říšské rady o projednávaných změnách ve školství. Později uváděl již jen výsledky z těchto jednání a doprovázel je komentáři. Nejprve byly komentáře pouze formou obrázku, později i slovní. Tím dávala redakce najevo stanovisko k závěrům z těchto jednání.

Časopis podával vysvětlení a uváděl na pravou míru i některé fámy, které se začínaly šířit okolo prodloužení povinné školní docházky na 8 let. Sjednocoval názory jednotlivých učitelských obcí. Kromě odmítavého stanoviska ke zkrácení školní docházky časopis publikuje i odmítavý postoj k polodennímu vyučování. Poukazuje na to, že neblahým důsledkem tohoto opatření dojde ke snížení úrovně všeobecného vzdělání. Apeluje na to, aby o úlevách rozhodovaly zemské úřady. Toto však byl patrně jediný nesouhlas, jež časopis vyslovil.

K ostatním bodům reformy se vyjadřoval souhlasně. Sám Slaměník se na břeclavském setkání moravských učitelů, které se konalo v srpnu 1882, vyjádřil k § 1- týkajícího se cíle školy tehdy primárně nábožensky orientované, následovně: „Jsme křesťané a mravnost naše opírá se o náboženství. Chceme shodu s duchovenstvem, nepřejme si školu bez odznaků

---

¹⁵ Sborník prací přerovského regionu. s. 11

náboženských, náboženstvím neodloučíme se od národnosti své.“¹⁶ Na druhou stranu se ovšem striktně zasazoval o to, aby se školní výchova oddělovala od řízení a správy školy: „... nemůžeme nikdy schvalovati, aby škola podřízena byla úřadům církevním.“¹⁷

Slaměník v časopise otiskoval svou „badatelskou“ činnost ve věci osvětlení některých událostí v životě Komenského, které byly zastřeny nejasnostmi. V časopise pak dále publikoval překlady a referáty k překladům spisů Komenského. Pod názvem „Komenský ve svých spisech“ vycházely v časopise výňatky z jeho publikací. Články vycházely chronologicky podle vzniku díla Komenského. Podařilo se mu uveřejnit 18 spisů a v další sérii i 4 spisy týkající se Jednoty bratrské. Články uveřejňoval s maximálním počtem bibliografických údajů. Tato svá díla nekomentoval, a pokud výjimečně ano, bylo to jen minimálně.

3.5 Slaměnickovy příspěvky k objasnění životopisu Komenského

Slaměník se také věnoval objasnění některých sporných bodů života Komenského. Jedním z nich bylo místo jeho narození. Spornými městy byla Nivnice a Uherský Brod. Na základě podrobného bádání v archivech a matrikách dospěl k závěru, že místem jeho narození musela být Nivnice.

Další nejasnou otázkou v životě Komenského bylo právě jeho jméno. Jméno Ámos přijal patrně v Přerově, když prošel prvním stupněm přípravy na kněze. „Doklad pro tento zvyk, přijímat biblická jména, uvedl Slaměník z osmé knihy Historie Lasitského, kap. IV., odst. 13. a 14.“¹⁸ Příjmení Komenský začal Komenský používat po svém otci, ale až po svém odchodu z Fulneku.

Slaměníka nenechalo klidným ani místo Komenského úmrtí. Několikrát navštívil Naarden a pátral po jeho ostatcích a dokladech o tom, kde byl pohřben. Dospěl k podloženým závěrům, že místem úmrtí nebyl Amsterdam, ale právě Naarden. Po dalších pátráních však

---

¹⁶ Sborník prací přerovského regionu. s. 44

¹⁷ Sborník prací přerovského regionu. s. 44

¹⁸ Sborník prací přerovského regionu. s. 39

své úsudky opravil a uvedl na pravou míru, s tím, že Komenský skutečně zemřel v Amsterdamu, ale pohřben byl v Naardenu.

Z výše uvedených příkladů je patrné jaké úsilí, čas, energii a finance musel Slaměník věnovat k tomu, aby tyto detaily vypátral. Je nezbytné si uvědomit, že toto vše podnikal v době, kdy neexistovaly dnešní technologické vymoženosti jako jsou elektronické databáze apod. Je zřejmé, že jedině obrovská touha po vědění ho musela motivovat k těmto pátráním.

Dále bych chtěl poznamenat, že Slaměník nebyl jediným, kdo byl Komenským takto uchvácen. Jiným významným komeniologem byl například dr. Ján Kvačala. Byl ale jediným, kdo neměl univerzitní vzdělání, přesto však byl velmi váženým a respektovaným komeniologem své doby.

3.6 Společnost Komenského v Berlíně

Slaměník se vyprofiloval jako neúnavný propagátor Komenského nejen v českých zemích, ale i ve světě. V roce 1891 dostal pozvání do Německa, aby se zúčastnil ustavující schůze „Společnosti Komenského v Berlíně“. Aktivně se zapojil do průběhu schůze a ve svém příspěvku upozornil na to, že v dnešní době je Komenský jediným spojovacím článkem mezi jednotlivými národy Evropy a proto by měly být i všechny národy členy této společnosti. Jeho názor byl přijat a díky němu byli Češi, jakož i Slaměník, zvoleni do širšího představenstva Společnosti. Na každou schůzi byli zváni všichni jeho členové, avšak pouze Slaměník byl jediným, který se všech těchto schůzí za české země zúčastnil. Snažil se o to, aby byly v časopise, jež společnost vydávala, otiskovány i články v češtině. Postupem času se původně mezinárodní Společnost stala záležitostí téměř výhradně německou. Společnost se především snažila o vydání uceleného díla Komenského. Jeho díla vycházela v překladu postupně. Slaměník se aktivně podílel na činnosti Společnosti a nikdy neopomněl zmínit český původ Komenského. Za své pracovní zásluhy o Společnost Komenského obdržel diplom a stal se diplomovaným členem.

3.7 Slaměník propagátor spisů Komenského

Slaměník se neúnavně snažil seznamovat veřejnost se spisy Komenského. Uveřejňoval překlady jeho děl, dále překládal články a díla Komenského do němčiny pro Společnost Komenského v Berlíně. V časopise Komenský uveřejňoval výňatky z jeho díla v chronologickém pořadí jejich vzniku.

V závěru života měl v úmyslu vydat čítanku ze spisů Komenského. Nicméně tento spis se nedochoval.

3.8 Závěr života

Závěr života prožil Slaměník v Přerově. Po neshodách s mladou generací, která byla mnohem pokrokovější než konzervativní Slaměníkově křídlo, vzdává se v roce 1901 předsednictví a později odchází z Ústředního spolku jednot učitelských na Moravě.

V roce 1905 odchází i z činné služby, přesto stále hodně cestuje. Díky nemoci se však četnost cest snižuje. Poslední cestu absolvoval v roce 1911 do Prahy. Pakostnice ho sužuje natolik, že přestává chodit a postupně ztrácí i svůj zrak. Duševně je však stále ještě svěží a své články diktuje a stále tak přispívá do novin a časopisů. Po smrti jeho manželky se o něj stará ošetřovatelka Kateřina Synková - Šimčáková, která zapisuje jeho poznámky.

František Slaměník umírá dne 2. července 1919 v Přerově. Jeho nekrolog vysoce hodnotil jeho celoživotní činnost.

Za zásluhy, jež František Slaměník pro Přerov vykonal, byl v květnu 1915 jmenován čestným občanem. Jmenování proběhlo před jeho 70. narozeninami. Na památku Slaměníka je také v Přerově pojmenována jedna z ulic.

V Radslavicích, jeho rodné obci, je po něm také pojmenována ulice a mateřská škola. Obec Radslavice každoročně uděluje medaili Františka Slaměníka za zásluhy vykonané pro obec.

3.9 Další moravští učitelé a vlastenci

V pohraničním kraji na Moravě byla národní buditelská činnost zvláště složitá. Jednalo se o chudý horský a podhorský kraj, na okraji českého národního, politického a kulturního života. Navíc v německém „obklíčení“, to byl kraj ovlivněný germanizací a místními německými fabrikanty. České školství zde mělo velmi složitou pozici a čeští učitelé tady doslova živořili ve vesnických malotřídkách. Na rozdíl od pokrokovější střední Moravy, kde již vznikaly Spolky moravských učitelů, na Šumpersku a Zábřežsku byly pokusy o založení podobných spolků neúspěšné. Jednotu šumpersko-zábřežskou se podařilo založit až v roce 1883 a patřila k jedněm z posledních.

Blízkými spolupracovníky, kteří zde působili a kteří byli stejně jako Slaměník velkými vlastenci a českými učiteli, byly rovněž tyto osobnosti:

Jan Havelka (1839 – 1886) z Loštic, který byl spolu se Slaměníkem organizátorem Spolku moravských učitelů a redaktorem časopisu Komenský. Spoluzakládal Vlastivědné muzeum v Olomouci. Jako učitel šířil nejen své vědecké poznatky, ale hlavně národní uvědomění na Moravě.

Na Vyškovsku působil nadučitel **Julius Eduard Brachtl** narozený v Postřelmově (1849 – 1933). Stál u zrodu česko-německého spolku učitelů ve vyškovském okrese. Byl významným přispívatelem do časopisů Škola a život, Učitelské listy, Beseda učitelská a samozřejmě do časopisu Komenský. Rovněž jako Slaměník byl propagátorem nových vyučovacích metod a autorem divadelních her pro mládež, které vydal souborně pod názvem „Divadelní ochotníček pro mládež“.

Brachtlovým spolupracovníkem byl **Jakub Lolek** z Lipinky (1845 – 1917). S Brachtlem se podílel na zakládání Učitelské jednoty šumpersko-zábřežské. Opět výborný učitel a vlastenec. Neúnavně zapisoval lidové pověsti, jež sbíral z ústní lidové slovesnosti. Byl zakladatelem Hasičské župy severomoravské. Byl to velký vlastivědný pracovník. Jako ostatní moravští učitelé se po celý svůj život snažil o prosazování češtiny a jejího „očištění“ od němčiny na venkovských školách na kterých působil.

František Merta (1872-1953) učitel ze Skaličky u Zábřeha, později školní inspektor v Zábřehu. Spolu s Konečným patřil k oponentům Slaměníka. Nicméně i on měl obrovské národnostní cítění. I přesto, že se příliš neshodoval se Slaměnkem, byl jeho přímým pokračovatelem v jeho komeniologické činnosti.

Dalšími regionálně významnými učiteli a národními buditeli byli **Eduard Kubíček** (1858 – 1930), **František Poštulka** (1859 – 1942), **Alois Konečný** (1858 – 1923).

Slaměnkovým „rivalem“ na poli společensko-politických názorů byl Josef Úleha. Lze říci, že tento muž stál za příčinou, pro kterou František Slaměnk v roce 1903 opustil Ústřední spolek jednot učitelských na Moravě. Jejich spor se vyhroutil na sjezdu spolku ÚSJUM, kde otevřeně vystoupil proti způsobu vedení spolku. Stal se mluvčím mladých podučitelů, kteří se snažili o další krok v modernizaci a pokrokovosti školství. Naopak Slaměnk zastával poněkud rigidnější názor. Na základě tohoto sporu Slaměnk ze spolku odchází a o to intenzivněji se věnuje své komeniologické činnosti a cestování.

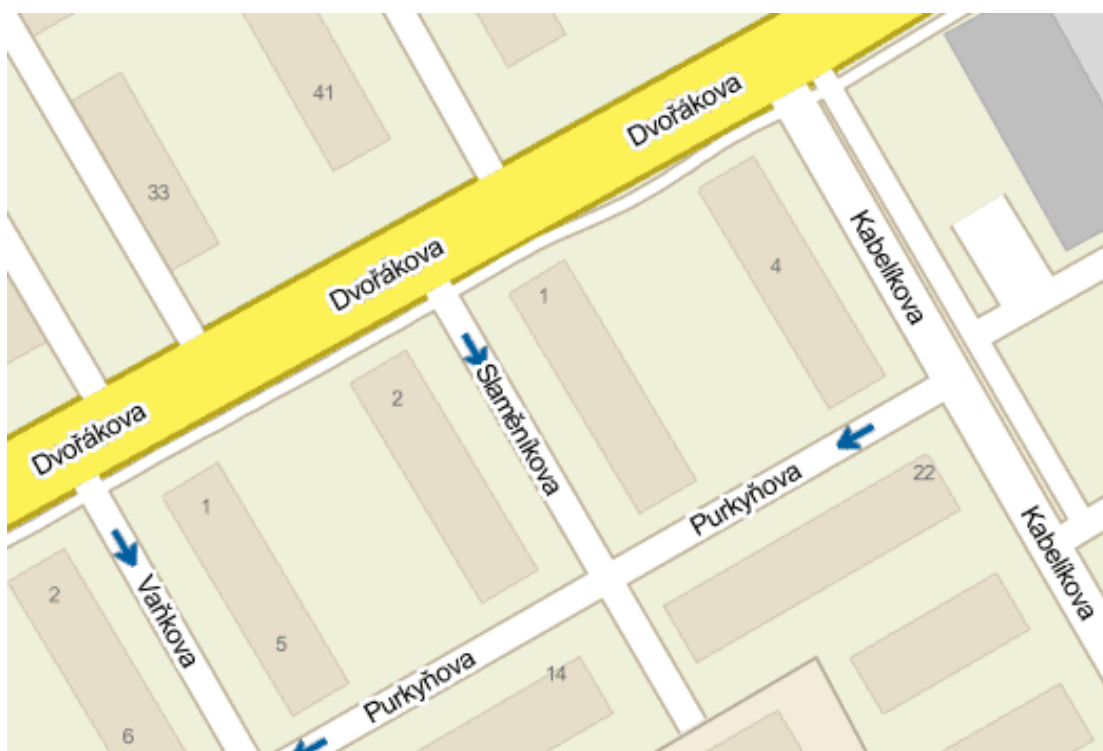
Josef Úleha (1852 – 1933). Narodil se v Podivíně. Po vystudování působil na mnoha moravských školách, např. v Bystřici pod Hostýnem, Příboře a v Brně. Měl pokrokové a vlastenecké smýšlení, pro které byl jako student vyloučen z gymnázia ve Strážnici. Své články publikoval v časopise Komenský a dalších učitelských časopisech. Byl také redaktorem několika sborníků Ústředních spolků jednot učitelů moravských. Závěr života strávil v Lipově u Hodonína, kde na pokyn Zemské školní rady zřídil a vedl novou měšťanku.

Velkým národním buditelem byl **František Bartoš** (1837-1906). Narodil se a také zemřel v Mladcové u Zlína. Už jako mladý student v Olomouci aktivně působil v národně a literárně orientovaném spolku „Uměna“.

Jako učitel působil hlavně v Brně, kde vyučoval nejprve jako profesor na Slovanském gymnáziu, později jako ředitel na nižším českém gymnáziu. V Brně byl zakladatelem Ústřední Matice školské a byl členem mnoha dalších spolků. Byl uznávaný i v zahraničí a za své zásluhy získal i mezinárodní ceny. Uznávaný byl hlavně pro své rozsáhlé znalosti a pro svou vynikající pedagogickou činnost. Svými publikacemi povzbuzoval výuku českého jazyka a české literatury. Vydal mnoho knih, z nichž jsou za zásadní považována jeho díla o moravských nářečích, Dialektologie moravská a Dialektický slovník moravský. Vydal tři soubory moravských a slezských písní při nichž spolupracoval s Leošem Janáčkem. Svými

pracemi o lidovém léčitelství, zvycích a pověrách se stal zakladatelem moravské etnografie a folkloristiky. Dodnes ojedinělým dílem je jeho sbírka dětského folkloru Naše děti.

Veškeré snahy Františka Bartoše se soustředily na povznesení úrovně českého jazyka a vzdělanosti českého národa. Právě v tomto viděl základ v budování národní identity. Jeho životu a dílu je ve Zlínském Muzeu jihovýchodní Moravy věnována stálá expozice. Jeho jméno nese také Krajská knihovna ve Zlíně.¹⁹

Obrázek 7 Ulice Slaměnkova v Přerově.²⁰

¹⁹ <http://www.frantisekbartos.cz/pages/biografie.html>

²⁰

http://www.mapy.cz/#q=P%C5%99erov%20Slam%C4%9Bn%C3%ADkova&t=s&x=17.471670&y=49.454629&z=16&d=stre_127129_0_1

3.10 Přínos Františka Slaměníka a ostatních učitelů sociální pedagogice

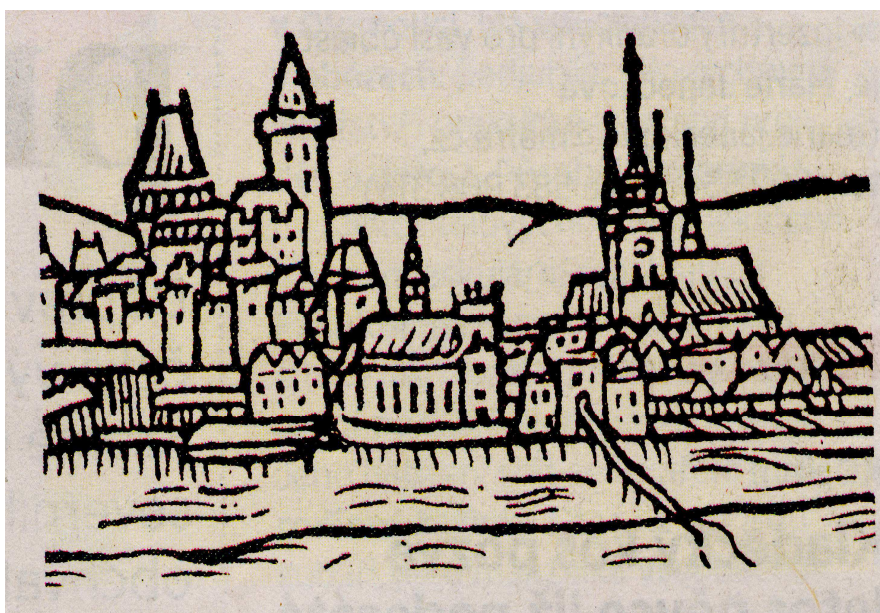
Ve druhé polovině 19.stol. se společnost výrazně měnila. Mění se prostředí, v němž lidé žijí a také styl, jakým žijí. Stává se mnohem dynamičtější a rychle se rozvíjí. Do každodenního života lidí nejen ve městech, ale i na vesnici, se promítá ekonomický rozvoj, rozvrstvení společnosti, technický pokrok, národní kultura a občanská svoboda. Hlavními průkopníky a nositeli byli čeští národní buditelé, kteří přes „svobodné“ školství, divadlo a kulturu rozšiřovali národnostní cítění mezi veškerý lid. Zvláště složitá práce byla na vesnicích. Každodenní práce učitelů se zde potýkala s bojem o každou pracovní sílu, tedy i tu dětskou, která je nejlevnější.

Typická pro tuto dobu je urbanizace. Lidé z vesnic se stěhují do měst za prací. Kromě sociálních nerovností, mají nově přistěhovaní lidé z vesnic problém s jazykem. Ve velkých městech se mluví německy a to i v ryze českých městech. Rozrůstající se města pohlcují přilehlé vesnice, což má vliv i na život na dědině. Mění se zvyklosti v rodinách a domácnostech. Někteří tyto změny vítají, jiní staromilci se s nimi nemohou smířit a považují je za mravní úpadek. Ženy i děti se stávají daleko samostatnějšími a materiálně nezávislejšími. Rytmus života ve městech ovlivňuje práce v továrnách nebo na úřadech. Životní styl rodiny řemeslníka a dělníka je podobný, ale narůstá mezi nimi sociální rozdíl. Na vesnici stále převládá vztah k tradicím. Do měst je postupně zaváděna elektřina a díky průmyslu roste znečišťování přírody, zvláště pak vody. Tyto sekundární důsledky průmyslového rozvoje mají za následek rozšíření nemocí jako je tyfus a jiná infekční onemocnění. Ve městech roste kriminalita, násilná trestná činnost, prostituce.

Po faráři byl učitel druhým nejvýznamnějším nositelem autority na vesnici. Byl rovněž představitelem vzdělání a kultury. Autority učitele využil František Slaměník ve svém celoživotním působení, ať už šlo o vzdělávání či výchovu při socializaci venkova, v maximální možné míře. V tehdejší době se skutečně jednalo o tzv. „sociální zdviž“. Dosažením určitého vzdělání se otvírala možnost získání lepšího zaměstnání a tím i vyššího platu a to zejména v rozvíjejícím se průmyslu. Působení Františka Slaměníka a jeho snaha o co nejkomplexnější působení na žáka byly nad obvyklý rámec tehdejšího školství a měly bezesporu vliv na socializaci celého regionu Haná.

Redigováním časopisu Komenský přispíval k informování učitelstva o všech aktuálních a zásadních věcech, týkajících se školství. S oblibou prostřednictvím časopisu uváděl v obecnou známost výchovné a pedagogické postupy J.A.Komenského, čímž František Slaměník rozšiřoval obecný rozhled a povědomí svých kolegů o možnostech a úkolech vzdělávání tehdejší vesnice.

V Přerově byly v březnu roku 2012 při dokončovacích pracích na obnoveném Tyršově mostě přes řeku Bečvu odkryty původní základy kostela Svatého Marka ze 16.století. Tento kostel je úzce spjat s působením Jana Ámose Komenského a Jana Blahoslava v Přerově. František Slaměník by byl tímto nálezem jistě velmi potěšen a s úsilím, jemu vlastním, by se zasazoval o to, aby byl tento nález zařazen do seznamu Národních kulturních památek.

Obrázek 8 Kostel svatého Marka z roku 1554.²¹

---

²¹ Mladá Fronta Dnes 28. března 2012 strana B3.

4. Anketa

František Slaměník byl ve své době velmi významnou osobností, byl uznávanou autoritou, která se specializovala na život a dílo Jana Ámose Komenského, učitele národů. Působil na Moravě a jeho hlavním působištěm byl Přerov, kde byl ředitelem měšťanské školy. V rámci své bakalářské práce jsem se rozhodl zjistit, jaké má dnešní veřejnost povědomí o tomto významném českém vlastenci a zakladateli přerovského muzea Jana Ámose Komenského.

Zvolil jsem metodu dotazníkového šetření formou ankety. Dotazník, jež jsem veřejnosti předkládal, je přílohou č. 1 této práce.

4.1 Metodika výzkumu

Dotazování probíhalo formou ankety. Osobně jsem se dotazoval občanů ve městě Přerově, Kroměříži a některé dotazníky vyplnili i občané Radslavic, Horní Moštěnice a Čech. Dotazníky byly vyplňovány formou osobní ankety.

Ankety se zúčastnilo 54 respondentů a dotazníkové šetření probíhalo v měsících leden a únor 2012. Dva dotazníky byly z celkového počtu vyřazeny, protože nebyly vyplněny tak, abych mohl provést správné vyhodnocení. Jeden dotazník nebyl vyplněn celý a jeden dotazovaný zaškrtl více polí pro jednu otázku. Pro vyhodnocení bylo zpracováno zbylých 52 dotazníků.

Následně probíhalo zpracování dotazníků, pro které jsem použil program Microsoft Excel a jeho funkce kontingenční tabulky. Poté jsem provedl vyhodnocení dotazníkového šetření a interpretaci výsledků.

4.2 Hypotéza

Předpokládám, že v dnešních dnech jméno František Slaměník nebude natolik zvučné, aby si je náhodně dotázaní dokázali vybavit. Nejsem si jistý, zda dnešní školní mládež bude mít dostatečné povědomí o tomto velikanu. Také předpokládám, že umístění do časové osy

a místa působení Františka Slaměníka nebude pro respondenty jednoduché a odpovědi budou mít značný rozptyl. Naopak věřím, že dotazovaní dokážou správně určit se kterou osobou je Jan Ámos Komenský spojen. Dále předpokládám, že dotazovaní dovedou určit v jakých místech se ulice Slaměníkova nachází.

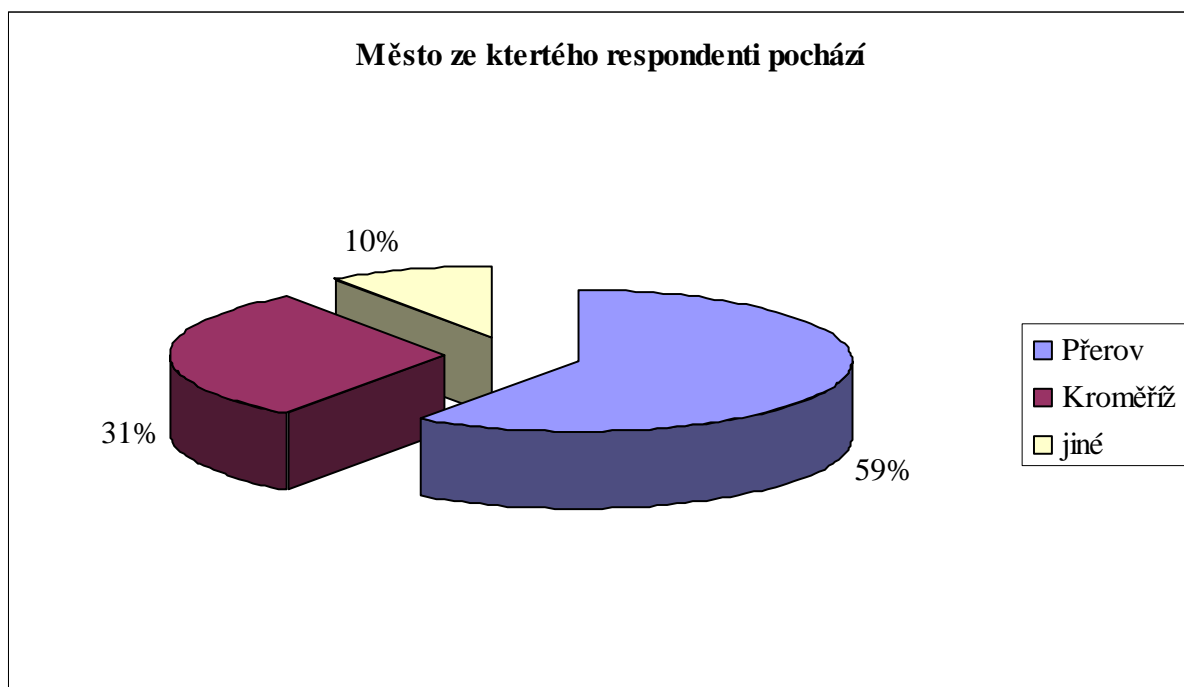
4.3 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1 Z jakého města jste?

Převážná většina dotazovaných (59%) byla z Přerova, druhá velká skupina dotazovaných byla z Kroměříže (31%). V těchto městech probíhalo dotazníkové šetření. Zbytek dotazovaných uvedlo, že jsou z Radslavic, Horní Moštěnice, Čech. Jedná se o vesnice, které jsou nedaleko Přerova.

Přerov	31
Kroměříž	16
jiné	5
Celkem	52

Tabulka 1: Z jakého jste města.

Graf 1 Z jakého jste města.

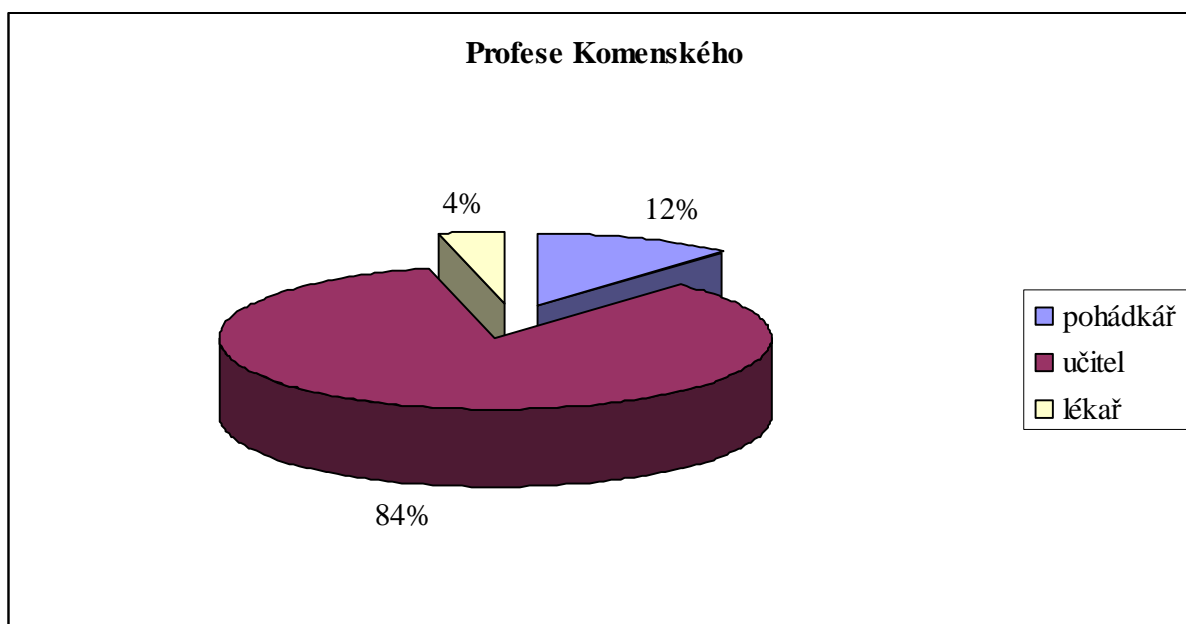

Otázka č. 2 Jan Ámos Komenský byl znám jako:

Cílem této otázky bylo zjistit, zda dotazovaní mají povědomí o Janu A. Komenském. Správná odpověď je vyznačena barevně. Z výsledku je zřejmé, že téměř všichni dotazovaní (84%) správně určili kým Komenský byl.

pohádkář	6
učitel	44
lékař	2
Celkem	52

Tabulka 2: Jako kdo byl Komenský znám.

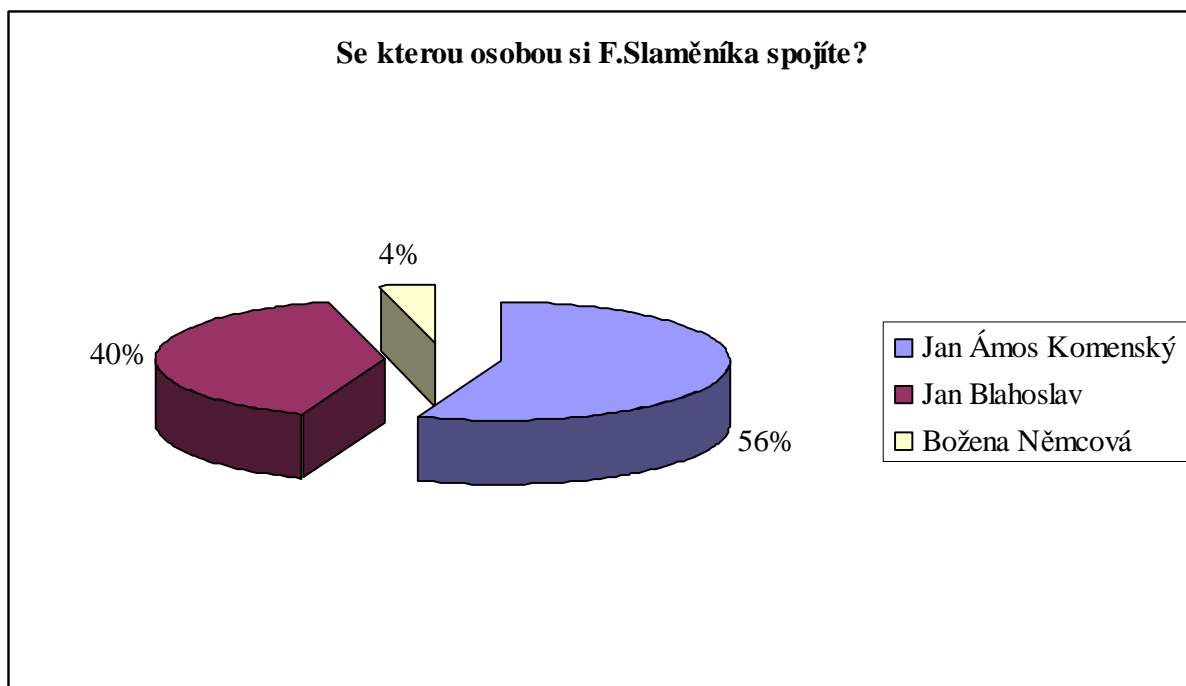
Graf 2 Profese Komenského.

Otázka č. 3 **Jméno Františka Slaměníka je spojeno s:**

Na tuto otázku dotazovaní odpověď většinou neznali a odpovídali tipováním. Rozhodovali se především mezi Komenským a Blahoslavem. 56% dotázaných uhodlo správnou odpověď, která je v tabulce označena barevně.

Jan Ámos Komenský	29
Jan Blahoslav	21
Božena Němcová	2
Celkem	52

Tabulka 3: S jakou osobou je Slaměník spojován.

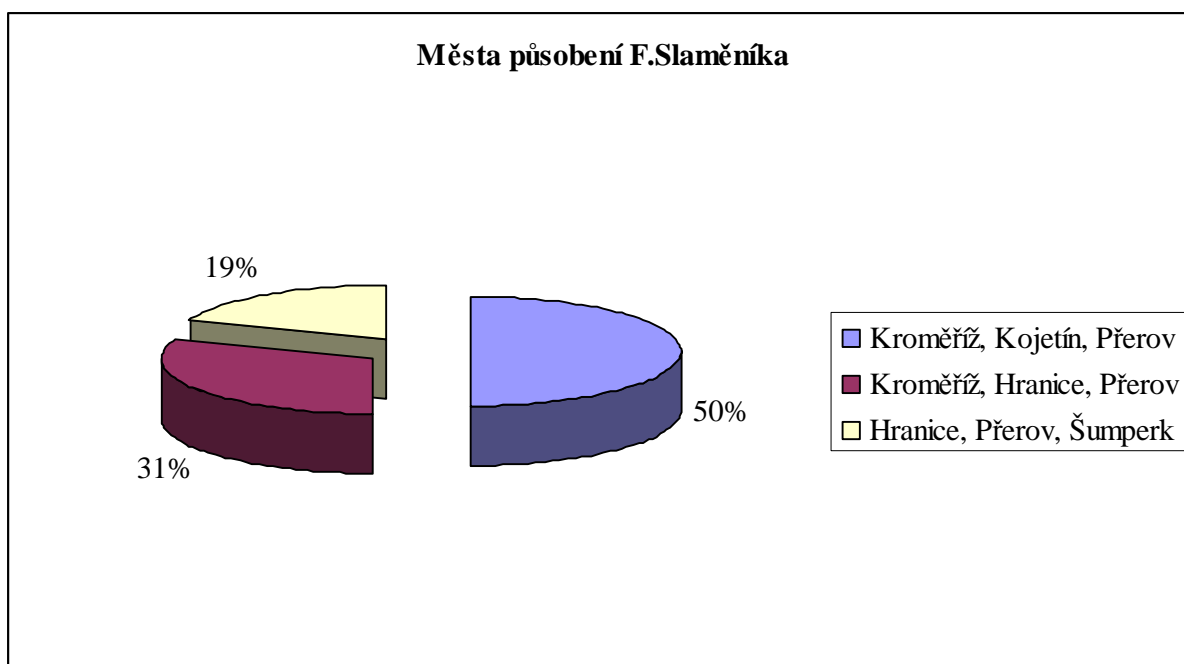
Graf 3 Se kterou osobou si F. Slaměníka spojíte?

Otázka č. 4 Města, kde František Slaměník vyučoval:

Tato otázka byla pro dotazované příliš těžká a dotazovaní opět odpovídali tipováním nebo vylučovací metodou. Poměr jednotlivých skupin měst je téměř vyrovnaný. Správná odpověď je vyznačena barevně.

Kroměříž, Kojetín, Přerov	26
Kroměříž, Hranice, Přerov	16
Hranice, Přerov, Šumperk	10
Celkem	52

Tabulka 4: Města, kde Slaměník působil.

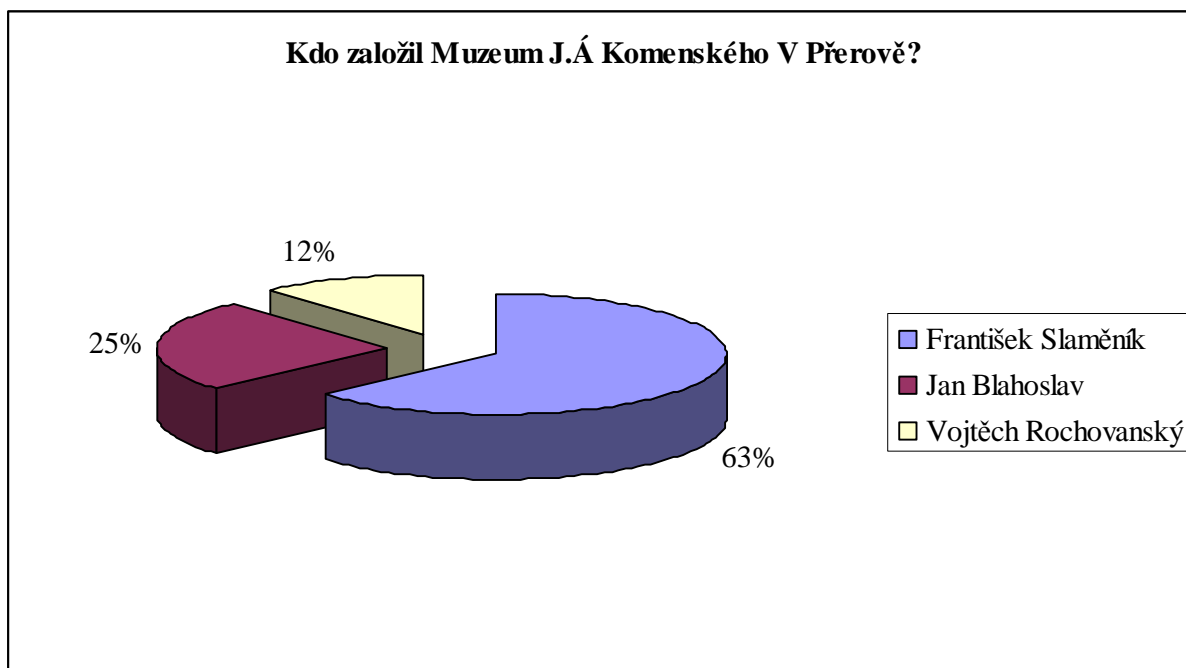
Graf 4 Města, kde působil F.Slaměník.

Otázka č. 5 Víte, kdo založil přerovské muzeum Jana Ámose Komenského?

Zde si byli dotazovaní již poměrně jisti, přesto zhruba třetina dotazovaných nevěděla, kdo muzeum v Přerově založil. Přesné poměry jsou zřetelně vidět v následujícím grafu.

František Slaměník	33
Jan Blahoslav	13
Vojtěch Rochovanský	6
Celkem	52

Tabulka 5: Zakladatel muzea J.A. Komenského.

Graf 5 Kdo založil Muzeum J.Á. Komenského?

Zajímalo mne, zda zejména obyvatelé města Přerova vědí, kdo založil místní muzeum.

	Slaměník	Blahoslav	Rochovanský	Celkem
Přerov	17	8	6	31
Kroměříž	12	4	0	16
jiné	4	1	0	5
Celkem	33	13	6	52

Tabulka 6: Povědomí o zakladateli muzea J.A. Komenského dle jednotlivých měst.

Z tabulky je patrné, že polovina dotázaných Přerovanů ví, kdo založil místní muzeum. Je zajímavé, že právě Přerované rovněž zavrhnou smyšlenou osobu Rochovanského, která ke Slaměníkovi nemá žádný vztah. To obyvatelé Kroměříže ani ostatních měst neuvědli. Téměř

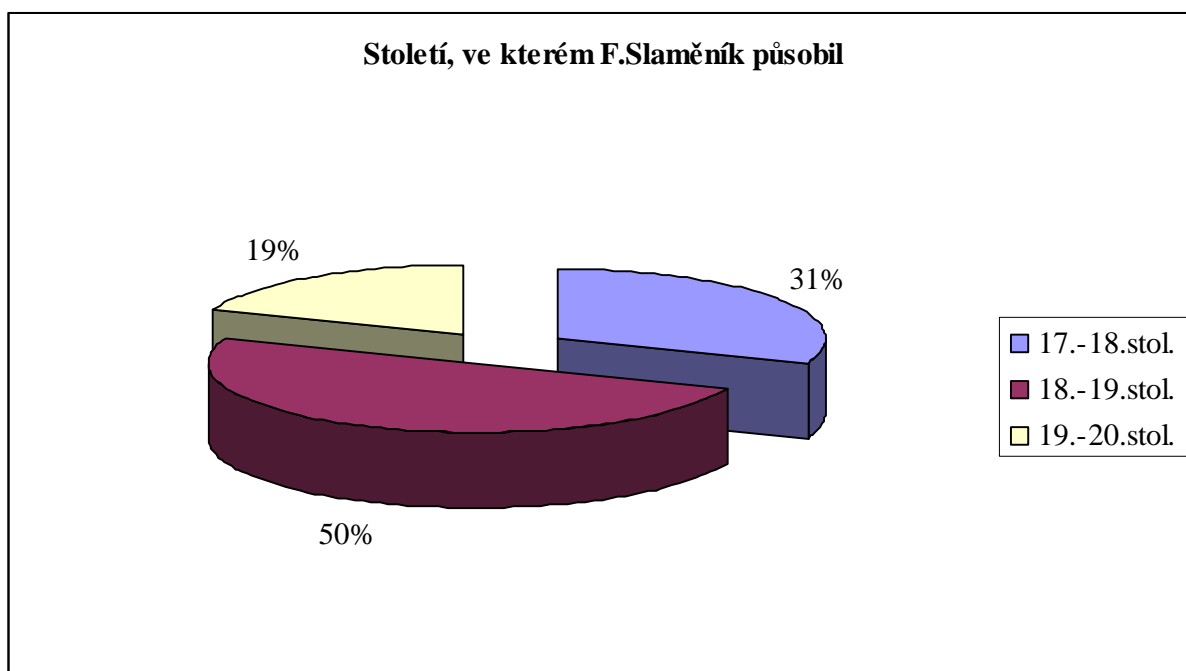
všichni dotázaní obyvatelé Kroměříže správně zadrželi Slaměníka, jako zakladatele muzea v Přerově.

Otázka č. 6 František Slaměník byl významným propagátorem díla Jana Ámose Komenského, víte ve kterém století jeho dílo propagoval?

Pouze deset z celkových 52 dotazovaných dokázalo správně určit, ve kterém století František Slaměník působil (19.-20.stol.). Správná odpověď je vyznačena barevně.

17.-18.stol.	16
18.-19.stol.	26
19.-20.stol.	10
Celkem	52

Tabulka 7: Období, ve kterém Slaměník působil.

Graf 6 Století, ve kterém F. Slaměník působil.

Pro zajímavost je tato otázka položena do souvztažnosti s dosaženým vzděláním dotázaných. Výsledek je v následující tabulce.

	základní	vyučení	středoškolské	vysokoškolské	Celkem
17.-18.stol.	1	3	6	6	16
18.-19.stol.	2	3	12	9	26
19.-20.stol.	0	1	9	0	10
Celkem	3	7	27	15	52

Tabulka 8: Dosažené vzdělání respondentů a správná odpověď.

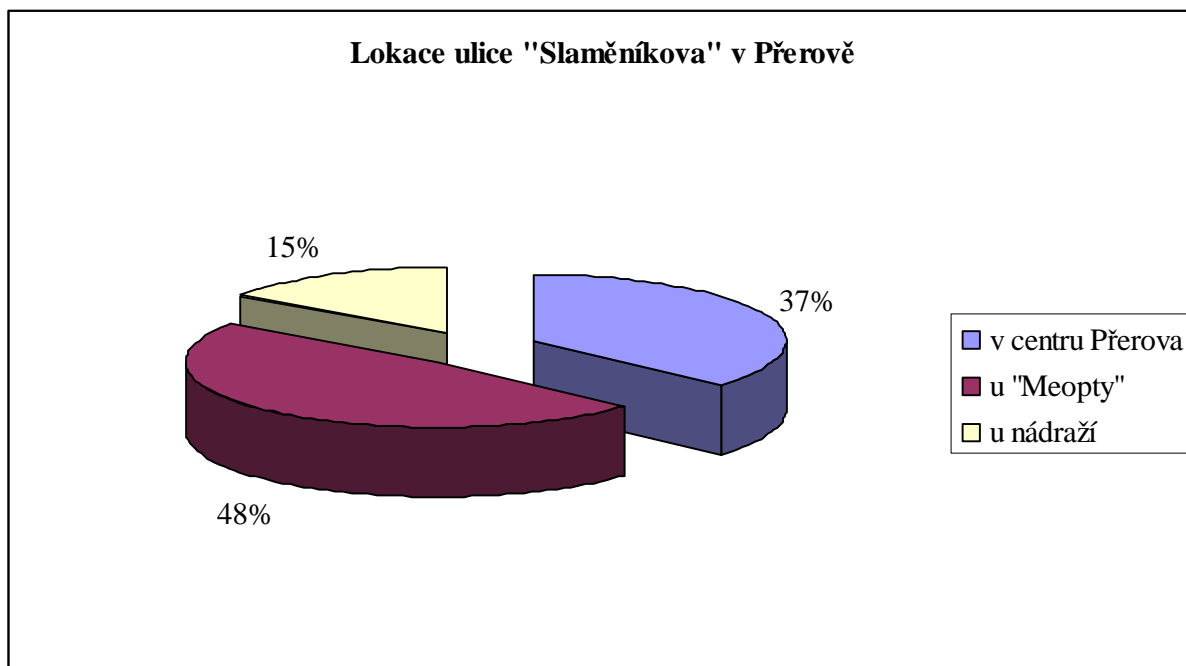
Převážně respondenti se středoškolským vzděláním označilo správnou odpověď (která je označená barevně). Ani jeden vysokoškolsky vzdělaný respondent neodpověděl správně.

Otázka č. 7 **Ulice Slaměnickova se v Přerově nachází.**

v centru Přerova	19
u "Meopty"	25
u nádraží	8
Celkem	52

Tabulka 9: Kde v Přerově se nachází ulice Slaměnickova.

Polovina dotázaných (48%) správně odpověděla, že ulice Slaměnickova se nachází v oblasti u „Meopty“. Přesná lokace je na obrázku č. 7, této práce. Grafické znázornění vypadá následovně:

Graf 7 Lokace ulice „Slaměnickova“ v Přerově.

Téměř všichni dotazovaní z Přerova správně určili, kde se ulice Slaměnickova nachází. Naopak dotazovaní z Kroměříže tuto lokaci nedokázali správně identifikovat.

	v centru	u "Meopty"	u nádraží	Celkem
Přerov	6	23	2	31
Kroměříž	10	0	6	16
jiné	3	2	0	5
Celkem	19	25	8	52

Tabulka 10: Lokace ulice Slaměnickova v Přerově dle místa dotazování.

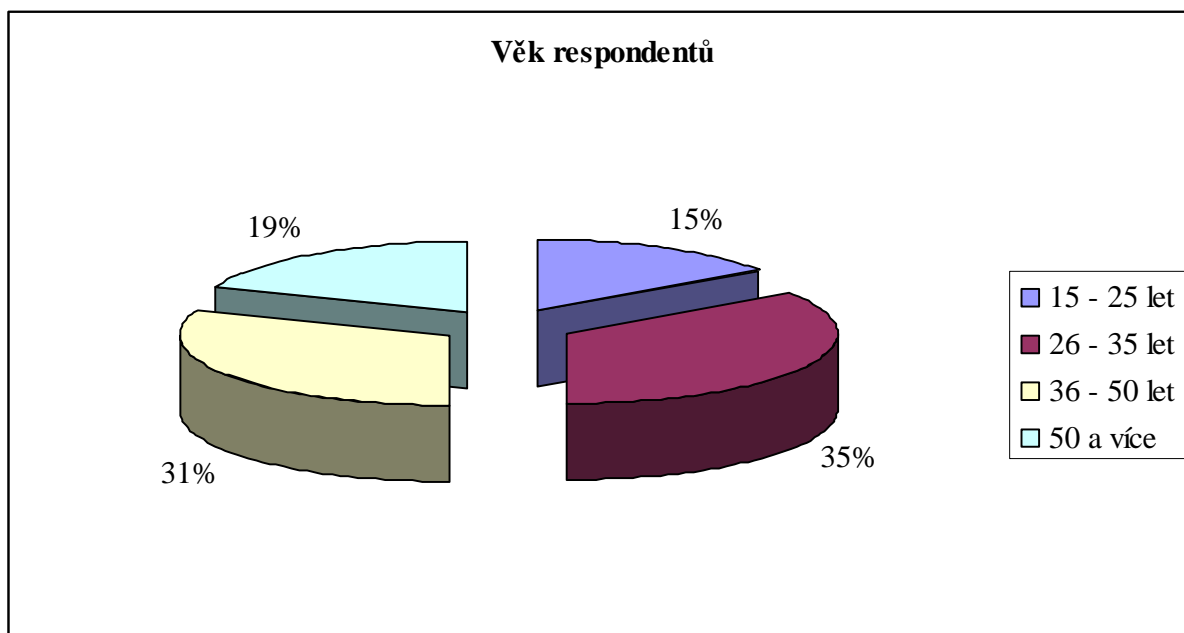
Otázka č. 8 Váš věk.

Tato otázka se týkala věku respondentů. Snažil jsem se, aby byly rovnoměrně zastoupeny všechny věkové kategorie. Věk respondentů je uveden v tabulce.

15 - 25 let	8
26 - 35 let	18
36 - 50 let	16
50 a více	10
Celkem	52

Tabulka 11: Věk respondentů

Grafické znázornění věkového rozvrstvení respondentů:

Graf 8 Věk respondentů.

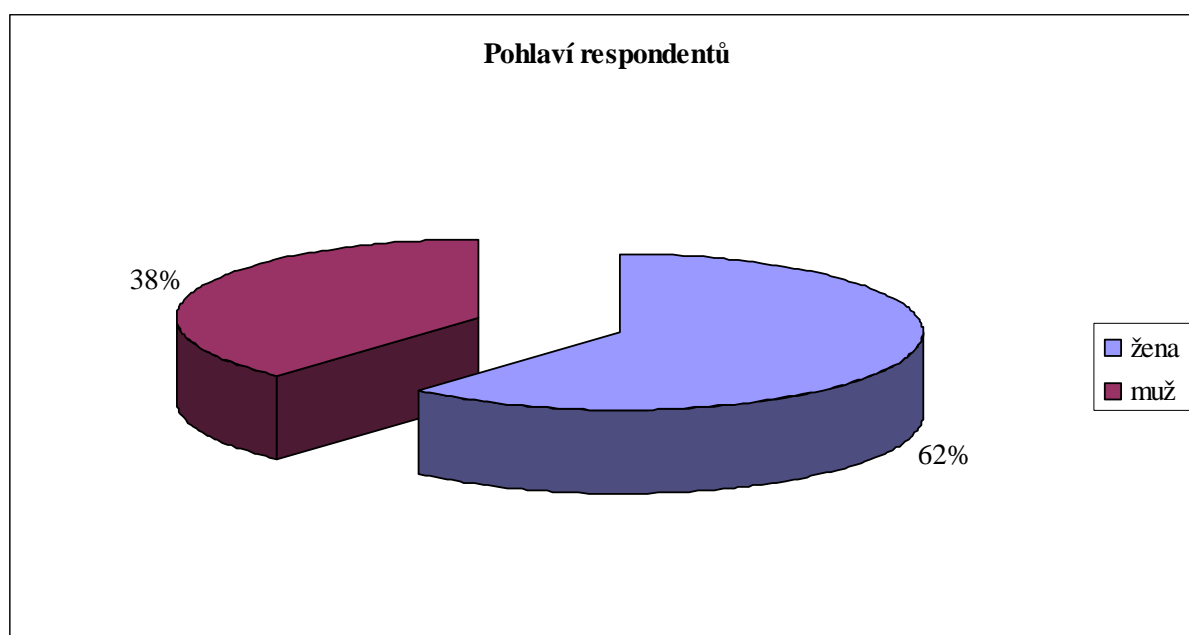

Otázka č. 9 Vaše pohlaví.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo více žen (62%), jako mužů (38%). Ženy byly ochotnější se tohoto dotazování účastnit, přestože jsem se snažil, aby byla obě pohlaví zastoupena rovnoměrně.

žena	32
muž	20
Celkem	52

Tabulka 12: Pohlaví respondentů.

Graf 9 Pohlaví respondentů.

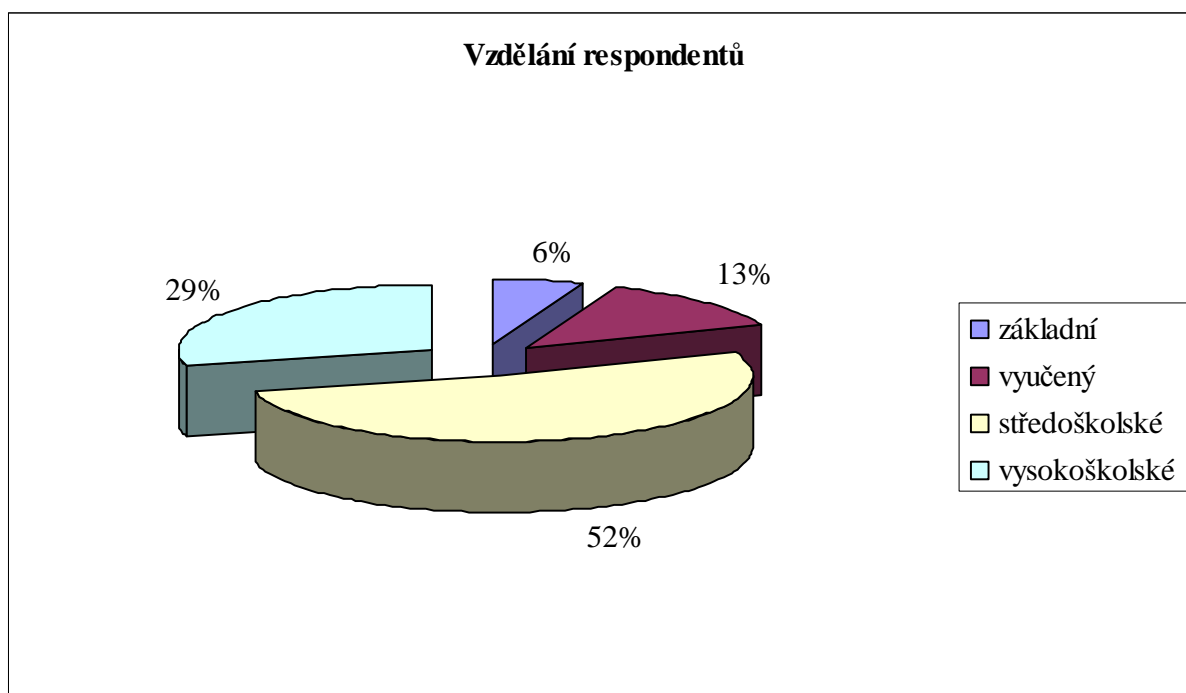
Otázka č. 10 Vaše vzdělání.

V poslední otázce uváděli respondenti své dosažené vzdělání.

základní	3
vyučený	7
středoškolské	27
vysokoškolské	15
Celkem	52

Tabulka 13: Vzdělání respondentů.

Nejpočetnější skupinou respondentů byli lidé se středoškolským vzděláním(52%).

Graf 10 Vzdělání respondentů.

4.4 Interpretace k výsledkům ankety

Protože Slaměnkovým nejvýznamnějším působištěm byl Přerov, soustředil jsem se převážně na respondenty z Přerova. Dotazovaní respondenti byli z měst Přerov a Kroměříž, přičemž 69% respondentů bylo z Přerova. Malé procento dotazovaných bylo z jiných měst nebo obcí.

Dotazovaní dokázali správně odpovědět kým Komenský byl. Z 52 respondentů to vědělo 44. Na otázku č. 3, s kým je Slaměnk spojován navzdory mému předpokladu 56% dotázaných správně odpovědělo, že je spojován s Komenským. Dotazovaní nedokázali správně rozhodnout ve kterých městech Slaměnk působil. Tuto otázku většina dotazovaných tipovala. Přesto je přesná polovina odpovědí správných. Pevážně Přerované věděli kdo založil místní muzeum J.A. Komenského. Rovněž ale Přerované určili nejvíce špatných odpovědí. Obyvatelé Kroměříže také věděli kdo založil přerovské muzeum.

Jen 19% respondentů správně určilo ve kterém století Slaměnk působil. 50% dotázaných si myslelo, že ve století 18-19. Z 31 Přerovanů 23 označilo správně, kde se v Přerově nachází ul. Slaměnkova. Z celkového počtu respondentů to vědělo 48%.

Věkové rozpětí respondentů se pohybovalo přiměřeně ve všech věkových skupinách. Mezi dotazovanými převažovaly ženy 62% nad muži 38%. Nejčastěji odpovídali středoškolsky vzdělaní lidé 52%.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval životem „velkého muže“, nikoliv však vzrůstem, českého komeňiologa a vlastence Františka Slaměníka. Žil v letech 1845-1919 a působil jako učitel v moravských městech Kroměříž, Kojetín a Přerov. Významnou měrou se zasloužil o propagování díla Jana Ámose Komenského, který byl jeho velkým vzorem. Stal se jeho následovníkem a to nejen po pedagogické stránce. Uznával jeho kvality především jako člověka a význačného člena Jednoty bratrské, která měla velkou vlasteneckou sílu.

František Slaměník založil a sám ze svých vlastních prostředků dlouhou dobu provozoval první muzeum Jana Ámose Komenského v Přerově. Dlouhá léta působil v časopise Komenský, kde publikoval překlady díla Komenského. Jako člen německé Společnosti Komenský propagoval Komenského i v zahraničí. Mnoho cestoval a na svých cestách sbíral už tehdy hodnotné památky po Komenském, ale i jiných členech Církve Českobratrské. Místa, na kterých působil, vždy pozvedl na vyšší úroveň. Zvláště školu v Kojetíně, ze které udělal moderní, uznávanou moravskou školu. Jako učitel a později pak ředitel školy v Přerově měl vynikající vztah nejen ke studentům, ale rovněž i ke svým kolegům a podřízeným. Jeho smrt v roce 1919 zasáhla celý učitelský svět.

František Slaměník celý svůj život neúnavně pracoval na tom, aby se ve městech kde působil, tj. Kroměříž, Kojetín, Přerov, vyučovalo srozumitelně, tedy česky, a vyučovalo se bez rozdílu pohlaví a sociálního postavení žáků, studentů. Aby práce učitelů byla náležitě oceněna, měli svá práva a pravomoci a jejich práce byla respektována. Snažil se o to, aby žáci rozuměli dané látce a aby výuka probíhala v souladu s praxí. Tedy tak, jak učil Komenský, aby škola byla hrou. Protože vzdělanost národa určuje jeho postavení ve světě. Touto skutečností si byl Slaměník neochvějně jist a propagoval ji po celý svůj život.

V praktické části své bakalářské práce jsem vypracoval anketu, ve které jsem se zaměřil především na občany Přerova a Kroměříže. Cílem dotazování bylo zjistit, zda se odkaz Františka Slaměníka zachoval v povědomí dnešních občanů. Dotazování se zúčastnilo 52 respondentů, všech věkových kategorií a různého stupně vzdělání. Výsledkem dotazování jsem zjistil, že veřejnost má stále povědomí o životě Františka Slaměníka. Dotazovaní dokázali správně určit s jakou osobou je Slaměník spjat a kdo založil přerovské muzeum J.A. Komenského. Pro respondenty bylo obtížné zasadit Slaměníka do časové osy. Rovněž

nedokázali určit, ve kterých městech působil. Nejen Přerované se orientovali a ví, kde se v Přerově nachází ulice pojmenovaná po Slaměnkovi.

Bylo pro mne potěšujícím zjištěním, že osoba, která mne svým životem zaujala natolik, že jsem ji věnoval svou bakalářskou práci, nezanikla v propadlišti dějin a žije alespoň částečně v povědomí místních obyvatel.

Resumé

Tato bakalářská práce mapuje život a činnost významného českého komeniologa, Františka Slaměníka. Popisuje jeho aktivity v místech jeho působení a způsob propagace díla J.A. Komenského. Pro tuto bakalářskou práci jsem využil mnohé dochované archiválie. Dále jsem využil formu dotazníkového šetření pro zhodnocení dnešního povědomí o odkazu práce Slaměníka.

V první části své práce popisuji období ve kterém Slaměník působil dále pak v jakém stavu se školství nacházelo a jakými změnami procházelo. Dále popisuji Slaměníkovu první působiště, Kroměříž, kde získával své první učitelské zkušenosti. Zmiňuji se o Kojetínu jako jeho druhém místě působení a jeho zdejších úspěších.

Třetí kapitola je věnována jeho nejvýznamnějšímu působišti, Přerovu. Jsou zde popsány nejvýznamnější počiny Slaměníka, jako bylo založení muzea J.A.Komenského, vedení časopisu Komenský apod.

Poslední část mé práce se soustředila na výzkum veřejného povědomí o Františku Slaměníkovi formou dotazníkového šetření, rozbor provedených výsledků a celkové zhodnocení.

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na život a práci slavného českého učitele a propagátora života a díla Jana Ámose Komenského, Františka Slaměníka. Popisuje dobu ve které působil a učil. Je to doba mnoha změn ve školním systému. Působení Františka Slaměníka je rozčleněno dle míst jeho působení a to na Kroměříž, Kojetín a Přerov. V každém z měst je popsáno, jak toto místo svého působení ovlivnil. Dále práce představuje i další místní významné učitele a vlastence, kteří v té době působili a hodnotí celkový jejich vliv na tehdejší společnost. Poslední kapitola teoretické části je věnována Slaměníkovu odkazu pro současnost.

Druhá část bakalářské práce se soustředí na průzkum veřejného povědomí o Slaměníkovi v dnešní době. Anketa je vyhodnocena a výsledky jsou prezentovány v tabulkách a grafech. Na základě přednesených hypotéz je provedeno zhodnocení výzkumu.

Klíčová slova: učitel, škola, muzeum J.A. Komenského, výzkum, dotazník

Abstract

This Bachelor work is dealing with a life and work of a famous Czech teacher who promote other famous teacher Jan Ámos Komenský, Mr František Slaměník. Describes the time when he works and teaches. It is a period of time when there are many changes on school system. The Bachelor work is divided to the chapters which are same as the regions where Slaměník worked which are Kroměříž, Kojetín and Přerov. In each place is described his impact and his influence on the place. Furthermore the work also presents other local important teachers and patriots, evaluate their influence of the society. The last chapter of the theoretical part presents Slaměník's heritage to contemporary society.

The second part of the Bachelor work is a public meaning research about knowledge of Slaněník in these days. The public inquiry is made and the results are presented there in tables and graphs. On the base of predicted hypotheses is made the evaluation of the inquiry.

Key words: school, teacher, museum of J.A. Komenský, public inquiry, questionnaire

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 2 Rozdělení škol

**Příloha č. 3 Vysvědčení z měšťanských škol v Přerově, signované ředitelem
Františkem Slaměním**

Seznam použité literatury

BOROVÍČKA, M., KAŠE, J., KUČERA, J. P., BĚLINA, P. *Velké dějiny země koruny české XII.a* 1. vydání. Litomyšl: Paseka, 2012. 804 s. ISBN 978-80-7432-181-8

JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. 5. rozšířené vydání. Brno: Paido, 2003. 91 s. ISBN 80-7315-062-X

HÝBL, F. *Komenský a Přerov*. Přerov: Přerovské echo 1992.

KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4

KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Vybrané kapitoly z dějin pedagogiky*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. 129 s. ISBN 80-7372-143-0

KOMENSKÝ, J. A. *Didaktické spisy*. První vydání. Praha: Dědictví Komenského, 1951. 402 s.

KOTLER, P. *Marketing management*. Druhé, upravené a doplněné vydání. Praha: Victoria publishing, 1991. 789 s. ISBN 80-85605-08-2

MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ. *František Slaměník 1845- 1919*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově, 1996

NĚMEČKOVÁ, J. *Učitel František Slaměník, zakladatel Muzea Komenského v Přerově*. Přerov: Muzeum J.A.Komenského v Přerově a Osvětová beseda v Přerově. 1962

OURODA, K. *Základy pedagogiky*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003. 164 s.

RADVA, E., VAVŘÍK, M. *Metodika psaní odborného textu a výzkumu v sociálních vědách*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009. 57s.

SLAMĚNÍK, F. *Staré tisky Českých biblí*. Přerov: Nákladem tiskařské a vydavatelské společnosti v Přerově. 1919. Tiskl Jar. Strojil v Přerově. 80 s.

SLAMĚNÍK, F. *Vzpomínky venkovského učitele*. Zábřeh: Družstevní tiskárny 1907. 416 s.

SOMR, M. *Dějiny školství a pedagogiky*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 359s.

SVĚTLÍK, J. *Marketing – Cesta k trhu*. Zlín: Ekka, 1994. 253 s.

SVOBODOVÁ, H. *Marketingový výzkum*. 1. vydání. Ostrava: VŠB- Technická univerzita Ostrava, 1994. 57s. ISBN 80-7078-226-9

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kolektiv. *Pedagogika pro učitele- Školský systém*

v českých zemích. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. 465 s. ISBN 978-80-247-3357-9

VORLÍČEK, Ch. *Úvod do pedagogiky*. 1.vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 151 s.

Internetové zdroje

Občanské sdružení Svornost. *Svornost*. [online]. 01.01.2010. *1837-1906* [cit. 2012-01-21]. URL: <<http://www.svornost.com/2011/12/6-prosince-marie-terezie-vydala-vseobecny-skolni-rad-ktery-vedl-k-zavedeni-povinne-skolni-dochazky-1774/>>.

Mapy.cz. [online].2012 [cit.23.01.2012]. URL: <http://www.mapy.cz/#q=P%C5%99erov%20Slam%C4%9Bn%C3%ADkova&t=s&x=17.471670&y=49.454629&z=16&d=stre_127129_0_1>.

Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše: Muzeum jihovýchodní Moravy. *František Bartoš (1837-1906) .Pedagog. Jazykovědec. Etnograf*. [Online]. 2007. [cit. 2012-02-11]. URL: <<http://www.frantisekbaros.cz/pages/biografie.html>>.

Příloha č. 1 Dotazník

Dobrý den,

provádím výzkum o Františku Slaměnkovi, jako podklad pro svou bakalářskou práci.
Rád bych Vám položil několik otázek.

1. Z jakého města jste?

- Přerov
- Kroměříž
- jiné, uveďte prosím jaké .....

2. Jan Ámos Komenský byl znám jako:

- pohádkář
- učitel
- lékař

3. Jméno Františka Slaměníka je spojeno s:

- Janem Ámosem Komenským
- Janem Blahoslavem
- Boženou Němcovou

4. Města, kde František Slaměník vyučoval byla:

- Kroměříž, Kojetín, Přerov,
- Kroměříž, Hranice, Přerov
- Hranice, Přerov, Šumperk

5. Víte, kdo založil přerovské muzeum Jana Ámose Komenského?

- František Slaměník
- Jan Blahoslav
- Vojtěch Rochovanský

6. František Slaměník byl významným propagátorem díla Jana Ámose Komenského, víte ve kterém století jeho dílo propagoval?

- 17.-18. stol.
- 18.-19. stol.
- 19.- 20. stol.

7. Ulice Slaměníkova se v Přerově nachází:

- v centru města Přerova
- u „Meopty“
- u nádraží

8. Váš věk:

- 15- 25
- 26-35
- 36-50
- 50 a více

9. Vaše pohlaví:

- žena
- muž

10. Vaše vzdělání:

- základní
- vyučený
- středoškolské
- vysokoškolské

Děkuji Vám za Vaši spolupráci a přeji Vám pěkný den.

Příloha č. 2 Rozdělení škol

1774 - Všeobecný školní řád pro triviální, hlavní a normální školy

22				Univerzitní studia
21				
20				
19				Filozofická studia
18				
17				Gymnázium
16				2 třídy humanitní
15				
14				3 třídy gramatické
13				Preparanda
12	elementární	triviální škola-vesnice	hlavní škola-města	normální škola
11	školství	1 třída	3 třídy	zemská města
10	vzdělávací	čtení, psaní	němčina, latina	6 tříd
9	povinnost	počty, náboženství	rýsování	rozšířená výuka
8		možnost úlev	administrativa	
7				

1869 - Říšský zákon školní

22				Univerzita		
21						
20						
19		Pokračovací a odborné školy		Gymnázium	Reálka	Lyceum
18						
17						
16						
15						
14	elementární	Vyšší obecná škola	Měšťanská škola			
13	škola					
12	vyšší stupeň					
11	elementární	Obecná škola				
10	škola					
9	nižší stupeň					
8						
7						

Příloha č. 3 Vysvědčení z měšťanských škol v Přerově, signované ředitelem Františkem Slaměním.

Číslo tříd. kn. 56
Školní rok 1896/7.

Roční vysvědčení.

Stoklásek František z Přerova na Moravě,
naroz. dne *5. září* 1884., *katolického*
náboženství, žák *první* třídy škol měšťanských v *Přerově*, dostává tímto za
školní rok 1896/7 následující známky:

Mravě chování . . . . . *přiměřené.*
Pílnost . . . . . *malá.*

Z jednotlivých předmětů učebních:

z náboženství	<i>nedostatečně</i>
z českého jazyka vyučovacího a z písemností	<i>nedostatečně</i>
z zeměpisu	<i>dostatečně</i>
z dějepisu	<i>nedostatečně</i>
z přírodopisu	<i>sotva dostatečně</i>
z přírodopytu	<i>sotva dostatečně</i>
z počtů a z jednoduchého vedení knih	<i>nedostatečně</i>
z měřictví a z měřického kreslení	<i>nedostatečně</i>
z kreslení vlnorukého	<i>dostatečně</i>
z krasopisu	<i>sotva dostatečně</i>
z zpěvu	<i>nedostatečně</i>
z ženských prací ručních	<i>—</i>
z tělocviku	<i>dostatečně</i>
z jazyka německého	<i>nedostatečně.</i>
z jazyka francouzského	<i>—</i>

Zevnějšek písemných prací: *méně pořádný.*
Počet zameškaných hodin učebních *90*, z nichž neomluveno: *23.*
Na základě toho prohlašuje se za *nezpůsobilého*, by postoupil do třídy
nejblíže vyšší.

Ředitelství škol měšťanských v Přerově, dne *15. července* 1897.

Fr. Slaměník
ředitel.

Jan Běňar
třídní učitel.

Fašín a katolická společnost v Přerově

Vysvědčení je z podsbírký Archiválie, písemnosti a dokumentace dějin školství a komeniologie Muzea Komenského v Přerově, inventární číslo AS 564.

Seznam použitých zkratk

aj.	a jiné
apod.	a podobně
CSc.	kandidát věd
č.	číslo
h.	hodin
Ing.	inženýr
Kč	korun českých
Km.	kilometr
m.	metr
mil.	milión
např.	například
NPÚ	Národní památkový ústav
Prof.	profesor
spol.	společnost
stol.	století
str.	strana
sv.	svatý
tab.	tabulka
tj.	to je
tzv.	takzvaný
ÚSJU	ústřední spolek jednot učitelských
zl.	zlatý (měna Rakouska – Uherska)

Seznam obrázků

Obrázek 1	Rodný dům Františka Slaměníka v Radslavicích, ulice Slaměníkova č. 32	6
Obrázek 2	František Slaměník	7
Obrázek 3	Základní škola a Slaměníkova mateřská škola v Radslavicích	8
Obrázek 4	Pomník J.A.Komenského v Přerově	13
Obrázek 5	Pamětní deska umístěna na budově dnešní Vysoké školy logistiky v Přerově.	15
Obrázek 6	Muzeum Komenského v Přerově.	17
Obrázek 7	Ulice Slaměníkova v Přerově.	25
Obrázek 8	Kostel svatého Marka z roku 1554.	27

Seznam tabulek

Tabulka 1: Z jakého jste města.....	29
Tabulka 2: Jako kdo byl Komenský znám.	30
Tabulka 3: S jakou osobou je Slaměník spojován.....	31
Tabulka 4: Města, kde Slaměník působil.	32
Tabulka 5: Zakladatel muzea J.A. Komenského.....	33
Tabulka 6: Povědomí o zakladateli muzea J.A. Komenského dle jednotlivých měst.....	33
Tabulka 7: Období, ve kterém Slaměník působil.	34
Tabulka 8: Dosažené vzdělání respondentů a správná odpověď.....	35
Tabulka 9: Kde v Přerově se nachází ulice Slaměníková.....	35
Tabulka 10: Lokace ulice Slaměníková v Přerově dle místa dotazování.....	36
Tabulka 11: Věk respondentů.....	37
Tabulka 12: Pohlaví respondentů.	38
Tabulka 13: Vzdělání respondentů.....	39

Seznam grafů

Graf 1	Z jakého jste města.	29
Graf 2	Profese Komenského.	30
Graf 3	Se kterou osobou si F. Slaměníka spojíte?	31
Graf 4	Města, kde působil F.Slaměník.	32
Graf 5	Kdo založil Muzeum J.Á. Komenského?	33
Graf 6	Století, ve kterém F. Slaměník působil.....	34
Graf 7	Lokace ulice „Slaměnkova“ v Přerově.....	36
Graf 8	Věk respondentů.	37
Graf 9	Pohlaví respondentů.	38
Graf 10	Vzdělání respondentů.....	39